

КЛЮЧОВІ ФРЕЙМИ ОПОВІДІ ПРО ЖИТТЯ В ОКУПАЦІЇ

У ІНТЕРНЕТ-МЕДІА УКРАЇНИ
У 2022—2025 РОКАХ

ГО «Детектор медіа»

8 жовтня 2026

ЗМІСТ

Список скорочень	3
ВСТУП	4
1.1. Інформація про дослідження	4
1.2. Актуальність проблематики	4
ДОСЛІДНИЦЬКІ ПИТАННЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ВИБІРКА	6
ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ ФОКУСОВАНOSTІ НА ТОТ У ПУБЛІКАЦІЯХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ УКРАЇНИ	9
Загальна характеристика тематичних кластерів, які зустрічаються на I і II планах публікацій про окуповані території	12
Теми та фрейми оповідей про ТОТ, які присутні на I плані	16
Окупаційні та російські чиновники про ТОТ	16
Права людини і репресії	16
Депортація дітей і незаконне усиновлення	17
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	18
Умови життя на ТОТ	18
Освіта на ТОТ	19
Мобілізація на ТОТ	19
Атаки об'єктів на ТОТ	20
Спротив на ТОТ	20
Реінтеграція ТОТ	21
Інше	21
ТОТ у контексті мирних перемовин	22
Теми та фрейми оповідей про ТОТ, які присутні лише на II плані	22
Обговорення «волевиявлень» на ТОТ, організованими окупантами	22
Вивезення чи експлуатація врожаю, природних і культурних багатств	23
Реалії життя ВПО	23
Ядерна безпека й екологія	23
Доступ до інформації на ТОТ	24
ГЕОГРАФІЧНІ І СТАТИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ТОТ	25
Динаміка та головні теми публікацій про ТОТ на окремих окупованих територіях	27
АР Крим і місто Севастополь	27
ТОТ Донецької області	30
ТОТ Запорізької області	31
ТОТ Луганської області	32
ТОТ Харківської області	34
ТОТ Херсонської області	35
Спільні тренди та їх зміни у публікаціях інтернет-медіа про ТОТ	36
Тренди оповідей, які стосувалися лише окремих окупованих територій	37
ВИСНОВКИ	38
РЕКОМЕНДАЦІЇ	41

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ТОТ	Тимчасово окуповані території України
АР	Автономна республіка
ВПО	Внутрішньо переміщені особи
ГО	Громадська організація
ІМІ	Інститут масової інформації
НСЖУ	Національна спілка журналістів України
ОВА	Обласна військова адміністрація
РНБО	Рада національної безпеки і оборони України
ЗАЕС	Запорізька атомна електростанція
ЗСУ	Збройні сили України
«ЛНР»	Так звана «Луганська народна республіка». Терористичне угруповання на території окупованої частини Луганської області України
«ДНР»	Так звана «Донецька народна республіка». Терористичне угруповання на території окупованої частини Донецької області України

ВСТУП

1.1. Інформація про дослідження

Цей звіт містить результати дослідження, проведеного у серпні—вересні 2026 року ГО «Детектор медіа» за підтримки Програми «Партнерство за сильну Україну» (PFRU), яка фінансується урядами Великої Британії, Естонії, Канади, Норвегії, Фінляндії, Швейцарії та Швеції. Дослідження продовжує хвилю аналітичних продуктів, підтриманих PFRU, і спирається на підходи, застосовані у попередніх звітах: «Тимчасово окуповані території та внутрішньо переміщені особи у дискурсі українського сегмента соцмереж», «Окуповані території: маніфестація в науковому, медійному та мистецькому дискурсах», «Окуповані території в українському ефірі: про що найбільше говорять і про що мовчать телеканали» та «Дискурс про тимчасово окуповані території в українському інфопросторі соцмереж».

Метою дослідження є простеження трансформації висвітлення тимчасово окупованих територій (ТОТ) України в українських інтернет-медіа від 2022 до 2025 року та формування рекомендацій медіаспільноті, експертам і державним інституціям щодо того, які комунікаційні підходи й матеріали найбільше сприяють відповідальному, послідовному і сталому висвітленню ситуації в окупації та розумінню реалій життя українців з досвідом окупації.

Об'єктом дослідження є висвітлення тимчасово окупованих територій в інтернет-медіа України, а **предметом** — ключові теми оповідей (фрейми), якими онлайн-медіа у своїх публікаціях описують життя на цих територіях. Джерельною базою слугував масив із 397 004 публікацій у 5 737 національних і місцевих інтернет-виданнях України за 2022—2025 роки, наданий платформою YouScan. Для кожного року сформовано вибірку з теоретичною похибкою 5% і довірчим інтервалом 99%, дані якої опрацьовано методом аналізу фреймів у поєднанні з кількісним, наративним, контент- і дискурс-аналізом — узгоджено з підходами попередніх хвиль досліджень, підтриманих PFRU. Додатково на генеральній сукупності публікацій засобами обробки природної мови підраховано географічну присутність окупованих територій у медіа та спроба визначити видання (медіа) й авторів, які найчастіше публікують матеріали про ТОТ.

Аналіз публікацій у інтернет-медіа за 2022—2025 роки, в яких ідеться про окуповані території, **засвідчив**, що, серед них частка публікацій, у яких ТОТ виступають головною темою, стабільно скорочується — з 51,5% у 2022 році до 21,1% у 2025-му, тоді як частка згадок ТОТ на другому плані, як тло чи контекст для інших тем, зросла до 78,9%. Дослідження також фіксує стійкі тематичні фрейми оповіді про життя в окупації та регіональні відмінності у висвітленні окремих окупованих територій. Детальні результати викладено у відповідних розділах звіту. Дослідження зосереджене на публікаціях **інтернет-медіа** і доповнює, а не замінює попередні дослідження. Детальний опис вибірки, меж похибки та методологічних обмежень наведено в розділі «Дослідницькі питання, методологія і вибірка».

1.1. Інформація про дослідження

Попри незмінну масштабність і актуальність теми, медійна увага до тимчасово окупованих територій України впродовж останніх років послідовно скорочується. За даними Інституту масової інформації (ІМІ), у серпні 2024 року лише **2,1%** новин стосувалися тематики ТОТ ([ІМІ, серпень 2024](#)), а вже в січні 2025 року цей показник упав до **1%** ([ІМІ, січень 2025](#)). Цю тенденцію підтверджує і грудневе (2025 року) дослідження PFRU «Медіа, культурний і наративний ландшафтний аналіз теми ТОТ на підконтрольних уряду територіях України», за яким частка згадок ТОТ у ширшому інформаційному просторі становила вже близько **0,3%** — показник, що сигналізує про критично маргінальну присутність теми в публічному дискурсі.

Таке скорочення значною мірою зумовлене об'єктивними обставинами: цензурою на ТОТ і стеженням окупаційної адміністрації та російських спецслужб, **безпековими ризиками** для журналістів (розширенням зони ураження ворожих дронів і ракет у прифронтових громадах, вимушеним переміщенням місцевих редакцій і журналістів), а також обмеженням доступом до

первинних джерел інформації з самих окупованих територій. Працювати безпосередньо на ТОТ практично неможливо, тож більшість відомостей про реалії життя в окупації медіа отримують опосередковано — з вторинних, російських джерел або соціальних мереж. Навіть за цих умов частина українських медіа продовжує звертатися до теми, однак матеріали здебільшого мають епізодичний характер і зосереджені серед обмеженого кола журналістів і видань.

Висвітлення питань, пов'язаних з окупацією, залишається високоризиковим і етично складним напрямом журналістики, який не отримує системної підтримки — ані з боку держави, ані у вигляді стабільного запиту аудиторії. Журналісти, які присвячують свою роботу ТОТ, здебільшого спираються на власну мотивацію, а не на інституційну підтримку, що створює ризики професійного вигорання, самоцензури та поступового виходу з теми. Водночас бракує спільного, заснованого на доказах розуміння того, якою була динаміка висвітлення ТОТ упродовж 2022—2025 років, які наративи домінували і які підходи до репортажу можна вважати відповідальними й послідовними — саме цю прогалину покликано заповнити це дослідження.

Попри загальне скорочення уваги, низка тем, пов'язаних із ТОТ, має чіткий суспільний і державний запит: порушення прав людини, примусове позбавлення волі, пропагандистський тиск і інформаційна ізоляція жителів окупованих територій — теми, важливі для повоєнного відновлення справедливості. Коло медіа й журналістів, які послідовно висвітлюють ТОТ, залишається вузьким і майже незмінним з року в рік, однак саме вони є тими гарантами видимості, що не дають темі зникнути з публічного порядку денного й утримують владу підзвітною.

Висвітлення тем, пов'язаних із ТОТ, важливе з огляду на їхню чутливість: воно має сприяти **інклюзивному** діалогу, необхідному для майбутньої **реінтеграції** після завершення війни. Водночас матеріали про окуповані території рідко отримують системну видимість у межах національних премій і професійних платформ — дефіцит інституційного визнання, який обмежує стимули для редакцій системно звертатися до цієї теми і закріплює її епізодичне висвітлення.

У міру затягування війни суспільна увага дедалі більше зміщується до тем реінтеграції, відновлення й реконструкції, що накладається на загальну втому від теми і посилює ризик подальшої маргіналізації ТОТ у мейнстримному медіадискурсі. Цей звіт покликаний сформулювати доказове аналітичне розуміння тенденцій висвітлення ТОТ у 2022—2025 роках і сприяти сталій професійній і публічній видимості достовірних наративів про життя на окупованих територіях України.

ДОСЛІДНИЦЬКІ ПИТАННЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ВИБІРКА

Це дослідження апробує підходи до аналізу новинних онлайн-медіа, застосовані під час попередніх хвиль підтримки медіа аналітичних продуктів PFRU, які сприяли виходу у світ таких аналітичних звітів: «Тимчасово окуповані території та внутрішньо переміщені особи у дискурсі українського сегмента соцмереж», «Окуповані території: маніфестація в науковому, медійному та мистецькому дискурсах», «Окуповані території в українському ефірі: про що найбільше говорять і про що мовчать телеканали», «Дискурс про тимчасово окуповані території в українському інфопросторі соцмереж».

Автори згаданих досліджень застосовували до джерел методи кількісного, наративного і дискурс-аналізу. У нашому дослідженні ми, спираючись на ці підходи та попередні аналітичні звіти, робимо спробу структурувати теми і наративи у фрейми, щоб відповісти на питання, як українські онлайн-медіа висвітлювали життя на ТОТ.

Головною **метою** роботи є простеження трансформації висвітлення цих територій від 2022 до 2025 року та надання рекомендацій медіаспільноті, експертам і державним інституціям.

У дослідженні для забезпечення суголосності із дослідженнями попередніх хвиль **поєднані методи** кількісного аналізу, наративного, контент- і дискурс-аналізу. Ми узагальнюємо теми і способи оповіді про ТОТ із використанням **теорії фреймів**. Цей підхід традиційно використовують для вивчення того, якими способами медіа чи публічні особи **конструюють** сприйняття певного аспекту реальності, явища чи процесу в суспільстві.

Об'єктом дослідження виступає висвітлення тимчасово окупованих територій в інтернет-медіа України, а **предметом** є ключові форми оповіді, якими медіа описують життя на цих територіях. У межах роботи зібрано масив публікацій із національних і місцевих видань, проаналізовано їхню структуру, динаміку та ключові підходи до побудови журналістських матеріалів. Окрема увага приділена висвітленню у медіа порушень прав людини щодо людей в окупації та тому, як соціальні процеси на окупованих територіях інтегруються у національні редакційні порядки денні.

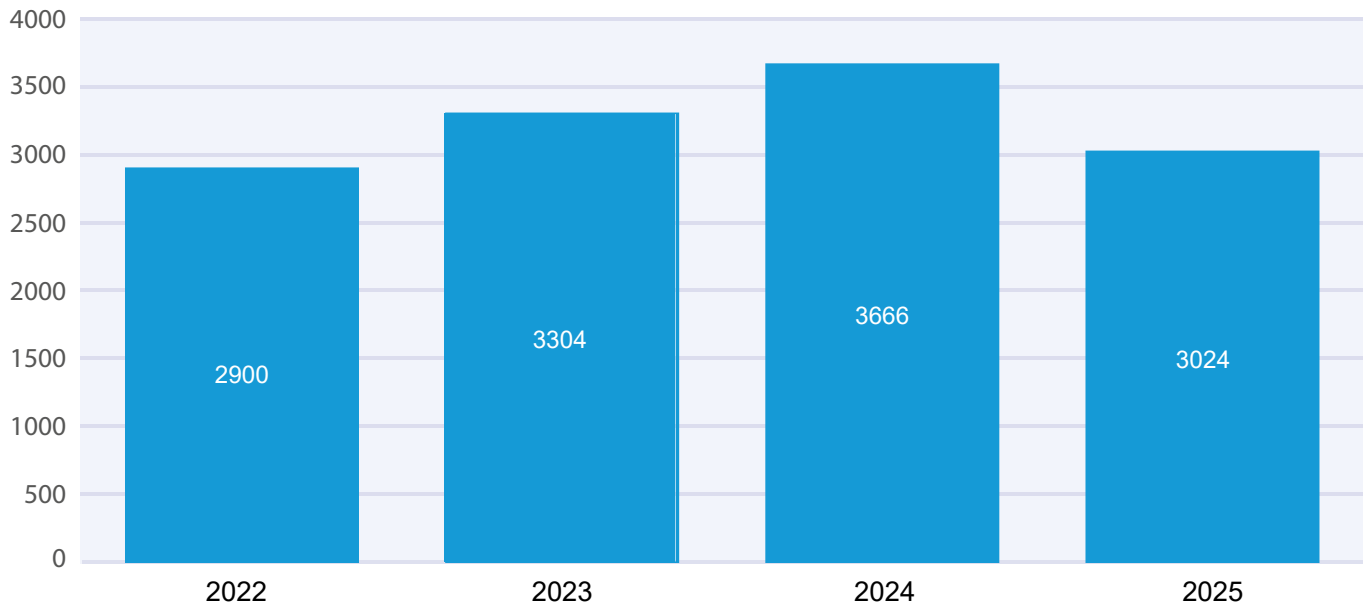
Питання дослідження:

1. Як змінюється динаміка, кількість матеріалів, у яких висвітлюються тимчасово окуповані території України?
2. Чи існує відмінність у оповідях про ТОТ, де про них оповідають як ключову тему повідомлення, від публікацій, де про ТОТ розповідають на II плані?
3. Скільки онлайн-медіа (редакцій) і журналістів публікують матеріали із тематики тимчасово окупованих територій України хоча б тричі на рік? Чи існує тематична і географічна спеціалізація цих авторів?
4. Які журналістські й комунікаційні матеріали чи практики сприяють підвищенню видимості й розуміння проблем людей, які мали досвід життя на ТОТ, аудиторіями інтернет-медіа України та чи сприяють підвищенню сталості, відповідальності та послідовності комунікації соціальних процесів на тимчасово окупованих територіях України у медіа?
5. Як українські державні органи комунікували з жителями ТОТ через інтернет-медіа? Як змінювалися наративи від інституцій та осіб (політиків, посадовців) про ТОТ у 2022—2025 роках?

Джерельною базою дослідження слугують публікації в інтернет-медіа України, надані платформою YouScan. Пошуковий запит у цій системі включає назви адміністративних регіонів України, які частково чи повністю окуповані Росією станом на 30 липня 2026 року, зокрема Автономної Республіки Крим, Запорізької, Херсонської, Донецької, Луганської і Харківської областей, а також визначених окупантами адміністративних центрів — міст Севастополь, Генічеськ, Донецьк і Луганськ. Дослідження базується на генеральній сукупності у 397 004 публікацій у інтернет-виданнях України, у яких згадуються назви територій повністю чи частково окупованих Росією. Для 2022 року сукупність публікацій — 95 961, 133

981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024 року та 60 442 публікацій для 2025 року. Кількість видань, які публікували матеріали зі згадками TOT у аналізованому масиві є відносно сталою. У 2022 році вона становила 2 900 видань, у 2023 — 3 304, у 2024 — 3 666, а у 2025 — 3 024. Загалом, від 2022 до 2024 року у масиві, наданому YouScan, містяться публікації із 5 737 інтернет-видань (Графік 1).

Графік 1. Кількість інтернет-медіа, які публікували матеріали про TOT від 2022 до 2025 року

Джерело: «Детектор медіа» за 397 004 публікаціями в інтернет-медіа про TOT України від 2022 до 2025 року. Кількість публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Для здійснення якісного ручного кодування кожного року забезпечені рандомізовані вибірки у 1000 публікацій для кожного року від 2022 до 2025 із **теоретичною похибкою** п'ять відсотків і **довірчим інтервалом** дев'яносто дев'ять відсотків. Крім того, на генеральній сукупності з застосуванням засобів обробки природної мови здійснений підрахунок географічної присутності територій у медіа та підрахунок авторів чи редакцій, які найчастіше публікують матеріали про окуповані території, з подальшим аналізом пропонованих ними тем публікацій про TOT України.

Таблиця 1. Тематичні кластери оповіді про події на TOT Україні, задані при кодуванні даних вибірок

Тематичний кластер	Публікації, які підпадають під кластер
Права людини і репресії	Історії про порушення прав людини і тортури окупаційних органів влади, примусова паспортизація для отримання державних чи медичних послуг тощо.
Депортація дітей і незаконне усиновлення	Повідомлення про вивезення у Росію, усиновлення дітей із TOT росіянами чи громадянами інших держав за сприяння влади Росії чи окупаційних адміністрацій.
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	Повідомлення, які включають колабораційну діяльність і підходи до реінтеграції TOT у правове поле України.

Освіта на TOT	Повідомлення про освітні практики на TOT, включаючи мілітаризацію молоді й участь у прокремлівських пропагандистських заходах.
TOT у контексті мирних переговорів	Повідомлення зі згадками TOT у межах переговорів і статусу TOT після завершення бойових дій в Україні.
Спротив на TOT	Повідомлення про протидію російській агресії та тим, хто її здійснює, від українців, які перебувають в окупації.
Атаки об'єктів на TOT	Повідомлення про атаки чи спроби ураження цілей на території тимчасово окупованих територій України.
Мобілізація на TOT	Повідомлення про залучення до служби у російській армії громадян України, які живуть в окупації.
Реінтеграція TOT	Повідомлення щодо реінтеграції окупованих територій після деокупації.
Умови життя на TOT	Повідомлення про економічні, соціальні, демографічні реалії життя під російською окупацією.
Окупаційні і російські чиновники про TOT	Критичне і не критичне подання у інтернет-медіа позицій колаборантів чи представників російської держави.
Інше	Інші теми оповідей про TOT, відсутні у переліку, які, на думку кодувальника даних, не вписуються у перелічені вище тематичні кластери.

Джерело: «Детектор медіа»

Для зменшення потенційного дослідницького упередження та для нейтралізації суб'єктивності опрацювання кодування даних здійснювали у два етапи, коли результати кодування даних верифікував інший аналітик. Під час кодування даних вибірки визначався «план» оповіді про окуповані території. Він маркувався як **перший план (forefront)**, якщо обговорення TOT є головною темою повідомлення, та як **другий план (background)**, якщо оповідь про TOT не є головною темою, але вона служить тлом чи аргументацією для ключових тез. Одне повідомлення могло мати кілька тем першого і другого плану одночасно. У такому випадку при кодуванні й валідації даних їх фіксували послідовно, залежно від ваги у тексті. Якщо зміст публікації не відповідав жодному з наведених варіантів, при кодуванні обирали категорію «інше», а у дужках операціоналізували тему. На етапі валідації результатів ці додаткові теми кластеризували для виокремлення нових, не виділених у раніших дослідженнях.

Обмеження дослідження. Дослідження має кілька **обмежень**. По-перше, воно зосереджується на аналізі того, як наративи виглядають і поширюються в українському інформаційному просторі, але не встановлює причин цих явищ, не відстежує реальну поведінку людей поза інтернетом і не відображає думки тих, хто проживає на тимчасово окупованих територіях — включно з жителями, які симпатизують чи симпатизували Росії.

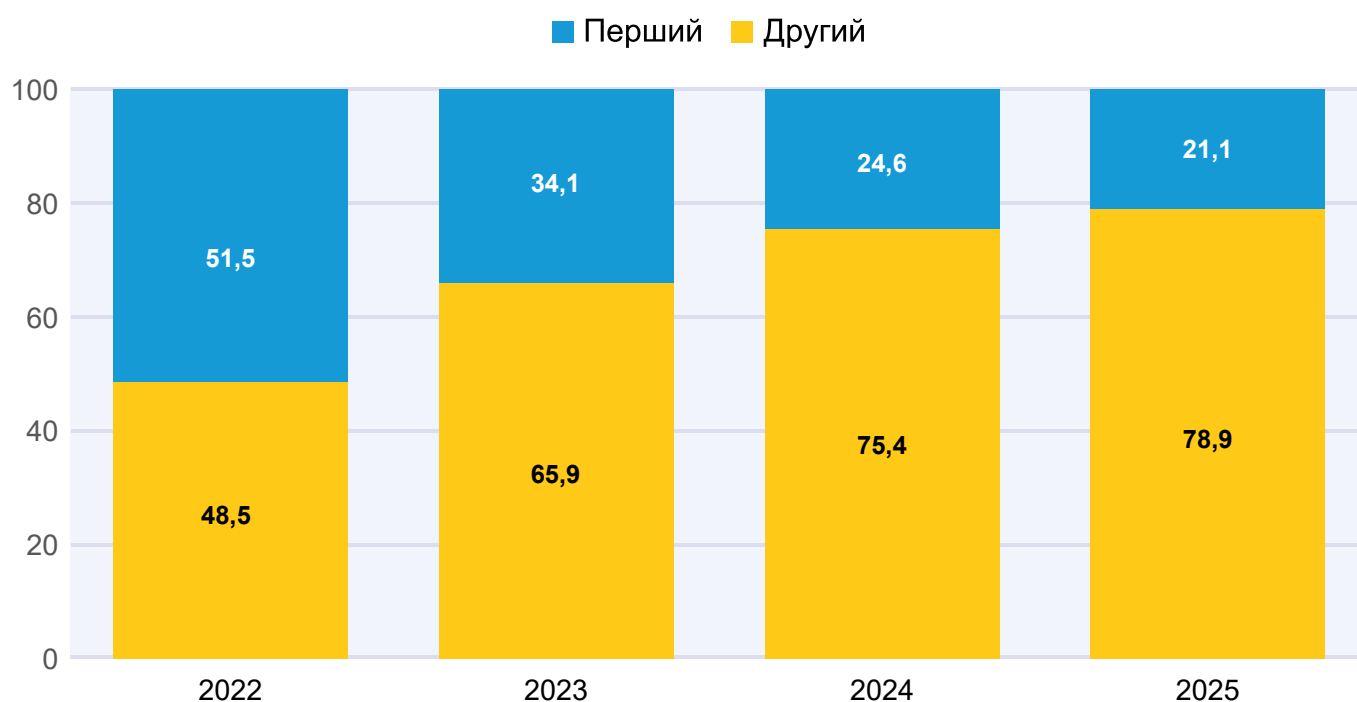
По-друге, оцінки охоплення аудиторії базуються на пошуку за певними ключовими словами. Вплив діаспорних спільнот на формування наративів про TOT і внутрішньо переміщених осіб залишився поза увагою.

По-третє, обмеженням є брак інформації про авторів більшості публікацій і неможливість достовірного встановлення авторів публікацій через те, що частина публікацій у інтернет-виданнях видалені або автори публікуються під псевдонімами.

ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ ФОКУСОВАНOSTІ НА ТОТ У ПУБЛІКАЦІЯХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ УКРАЇНИ

Розподіл масиву публікацій за планами оповіді свідчить про стабільну тенденцію до щорічного зменшення співвідношення матеріалів, де окуповані території перебувають на першому плані, відносно текстів, у яких ця тематика згадується на другому плані. Якщо у перший рік повномасштабного вторгнення матеріали зі згадками життя в окупації та тимчасово окупованих територій України становили 51,5% публікацій досліджуваної вибірки, то у наступні роки їхня частка стала неухильно скорочуватися, досягнувши до кінця аналізованого періоду найменшого показника у 21,1%. Натомість кількість публікацій, у яких тимчасово окуповані території слугують тлом, контекстом або допоміжним аргументом для розкриття інших тем, демонструє пропорційне щорічне зростання, ставши абсолютною панівною формою оповіді у вітчизняному медіапросторі у 2025 році, сягнувши 78,9% (Графік 2).

Графік 2. Рівні фокусованості на ТОТ у публікаціях вибірки, %

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

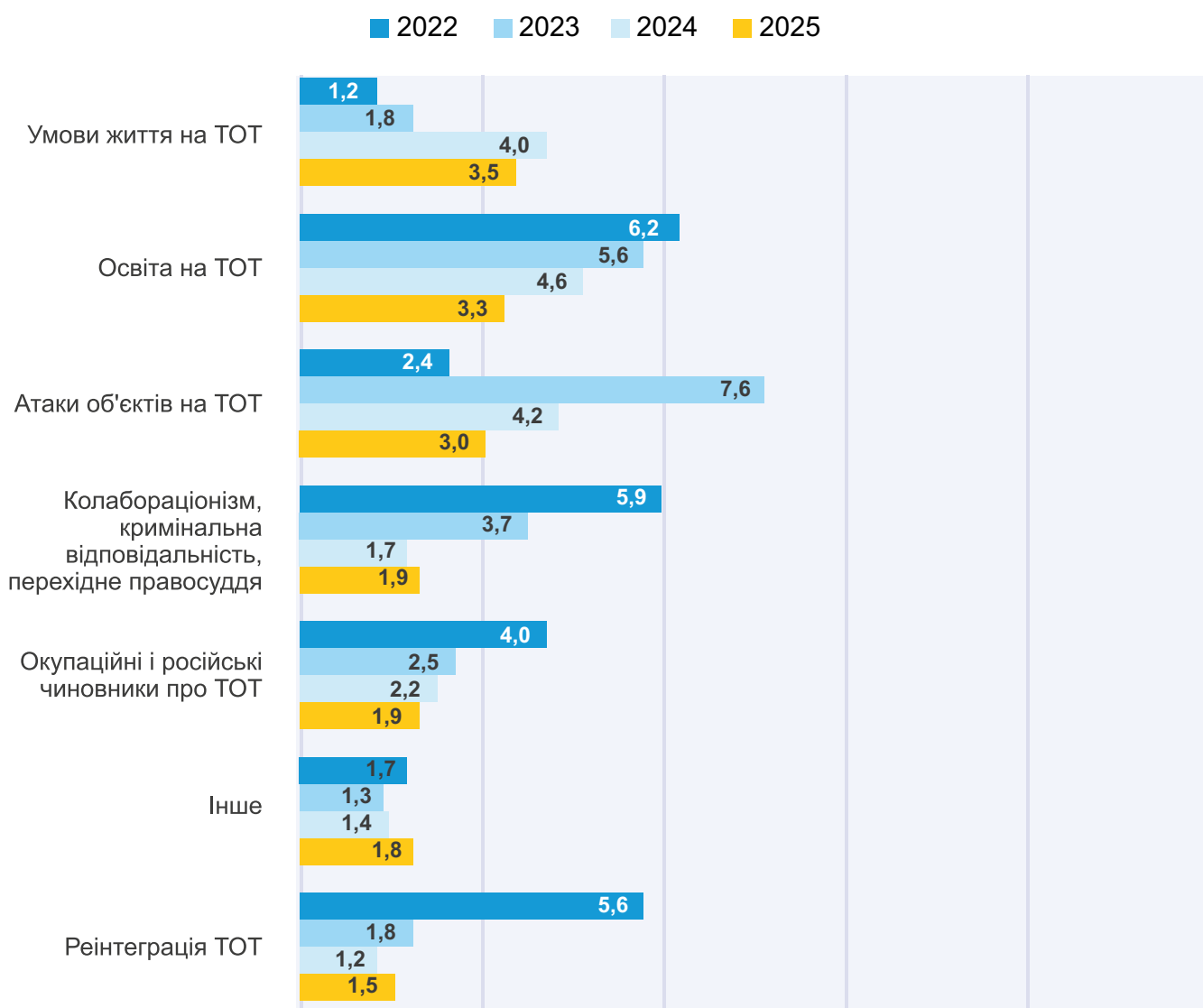
Зіставлення загального розподілу планів оповіді з внутрішньою структурою головних тем першого плану дозволяє проінтерпретувати, чому певні типи прямих повідомлень про окупацію стають менш помітними в інформаційному полі. Згортання першого плану природно призводить до зниження абсолютної частоти ключових тематичних фокусів, які домінували на початку досліджуваного періоду (Графік 3). Зокрема, такі теми як заяви окупаційних чиновників, процеси реінтеграції чи питання колабораціонізму втрачають свою позицію як самостійні інформаційні приводи. Але вони продовжують існувати на другому плані як головні спускові механізми для початку оповідей про ТОТ. Менша помітність цих сфокусованих оповідей пояснюється не стільки втратою

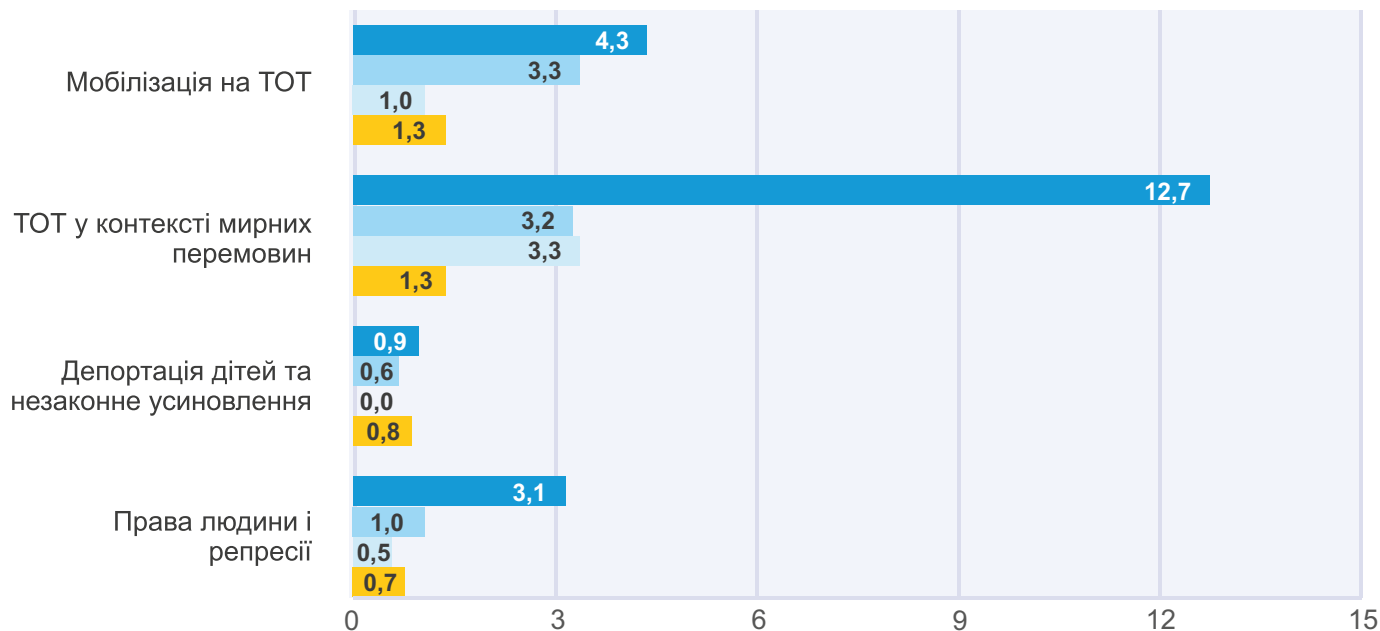
суспільного інтересу, скільки ускладненням доступу до первинної інформації, коли її замінюють позиції окупантів і колаборантів, рутинізацією теми та браком нових ексклюзивних інфоприводів з окупації («Медіаландшафт на тимчасово окупованих територіях України», «Детектор медіа», 2024). Унаслідок цього увага журналістів зсувається до більш специфічних і чутливих тем, таких як освіта на окупованих територіях чи депортація дітей, які хоч і утримують позиції на першому плані, проте загалом не можуть компенсувати кількісного спаду обсягів прямих сфокусованих репортажів.

На другому плані оповіді найбільш вираженим стає домінування розповідей про атаки об'єктів на тимчасово окупованих територіях, які демонструють стрімке зростання і свідчать про розгляд цих регіонів переважно крізь призму воєнних зведень та операцій Сил оборони (Графік 4). Крім того, на другому плані стабільно фіксуються питання колабораціонізму й умов життя на ТОТ. Показовим є також зростання згадок окупованих територій у контексті мирних переговорів наприкінці досліджуваного періоду.

Тенденція до переходу фокусу публікацій про ТОТ із першого на другорядні плани оповіді дозволяє стверджувати, що тимчасово окуповані території вписалися у загальний редакційний порядок денний, перетворившись на частину контексту для публікацій на інші теми. Тобто українські онлайн-видання не відмовляються від висвітлення проблематики окупованих територій, а навпаки — адаптують її до поточних реалій, роблячи невіддільною частиною національного інформаційного ландшафту.

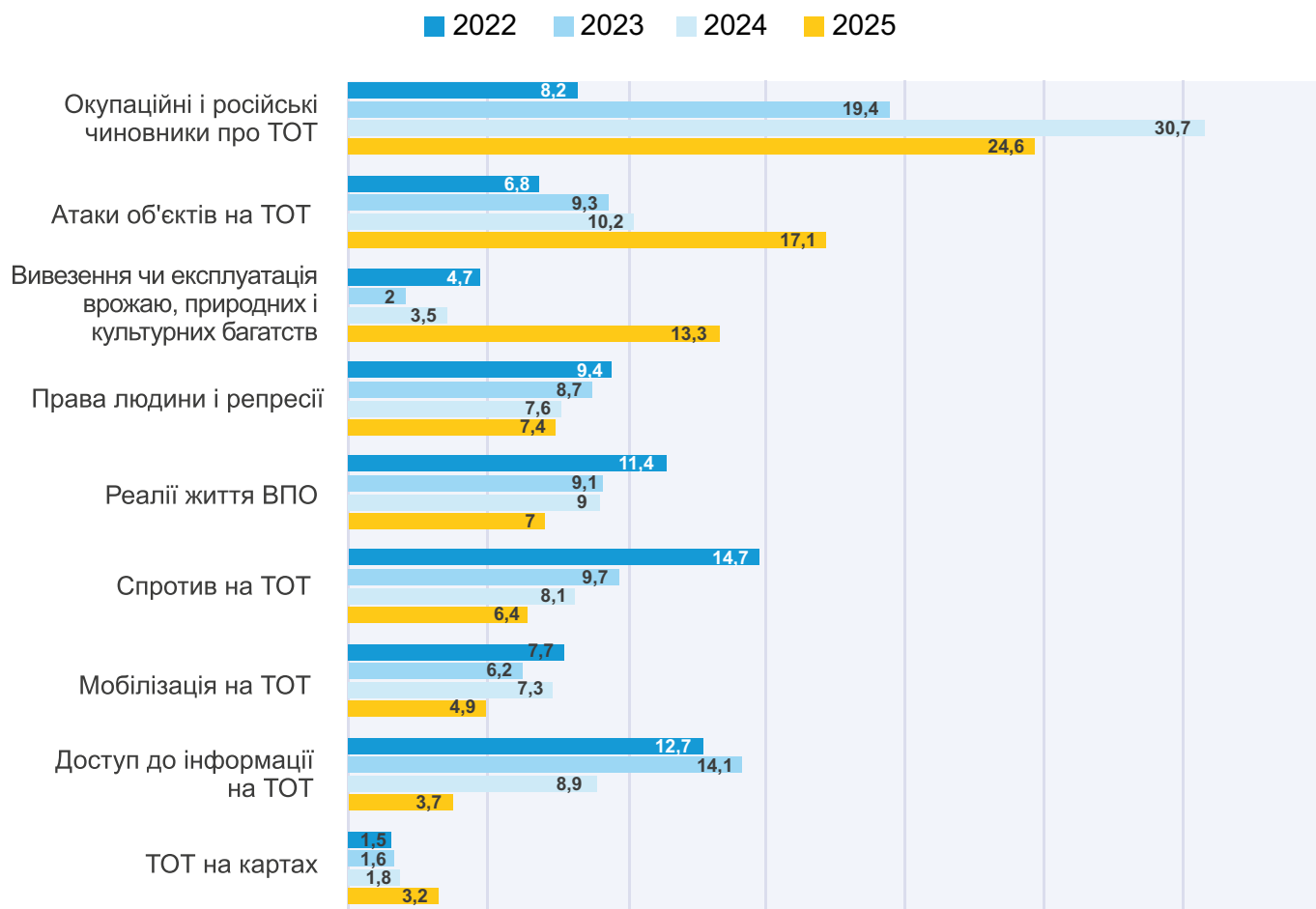
Графік 3. Зміна часток у структурі публікацій тем першого плану оповідей про ТОТ від 2022 до 2025 року, %

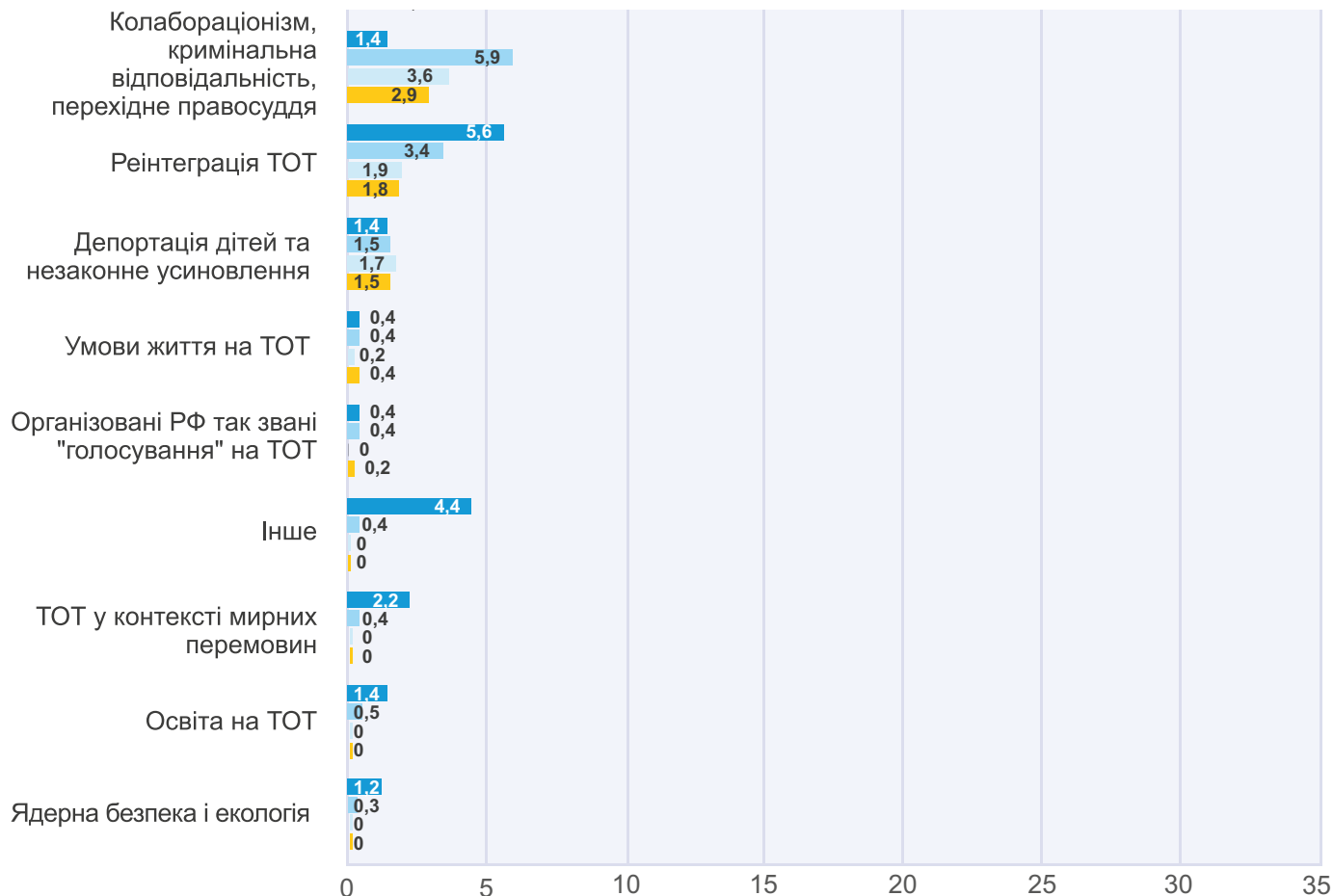

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan

Графік 4. Зміна часток у структурі публікацій тем другого плану оповідей про TOT від 2022 до 2025 року

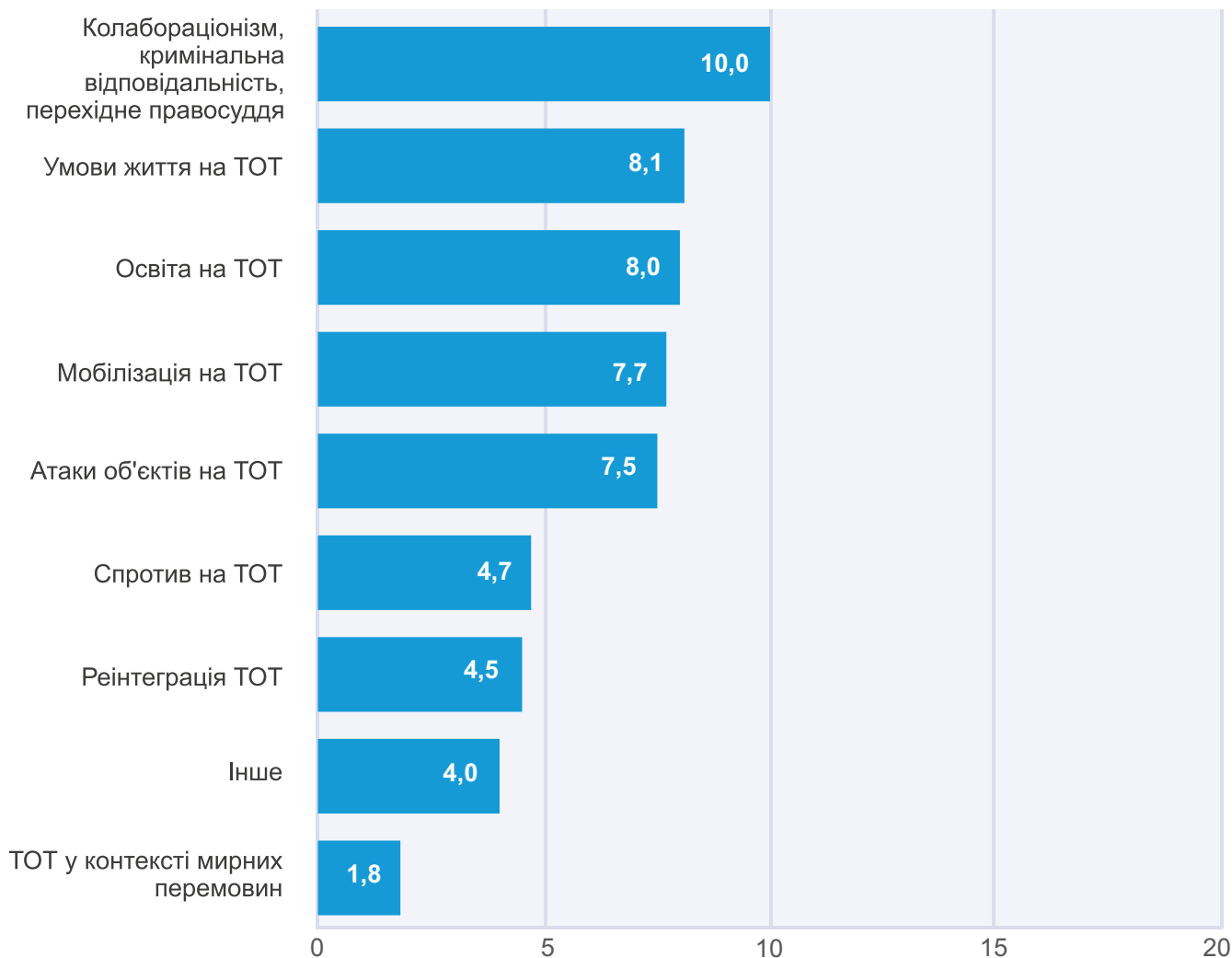
Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного з років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Загальна характеристика тематичних кластерів, які зустрічаються на I і II планах публікацій про окуповані території

Новинні видання в оповідях про ТОТ, як правило, прив'язуються до актуальних інформаційних приводів. Такими спусковими механізмами для оповідей про ТОТ на першому і другому планах найчастіше стають: новини про атаки об'єктів на ТОТ, висловлювання російських і окупаційних чиновників, обговорення порушення прав людей на ТОТ і депортації українців й обговорення про реінтеграцію ТОТ та особливості при звичаєння українців, які живуть на ТОТ, до реалій життя в окупації (Графік 5).

Графік 5. Середні частки головних тем I плану в оповідях про ТОТ від 2022 до 2025 року, %

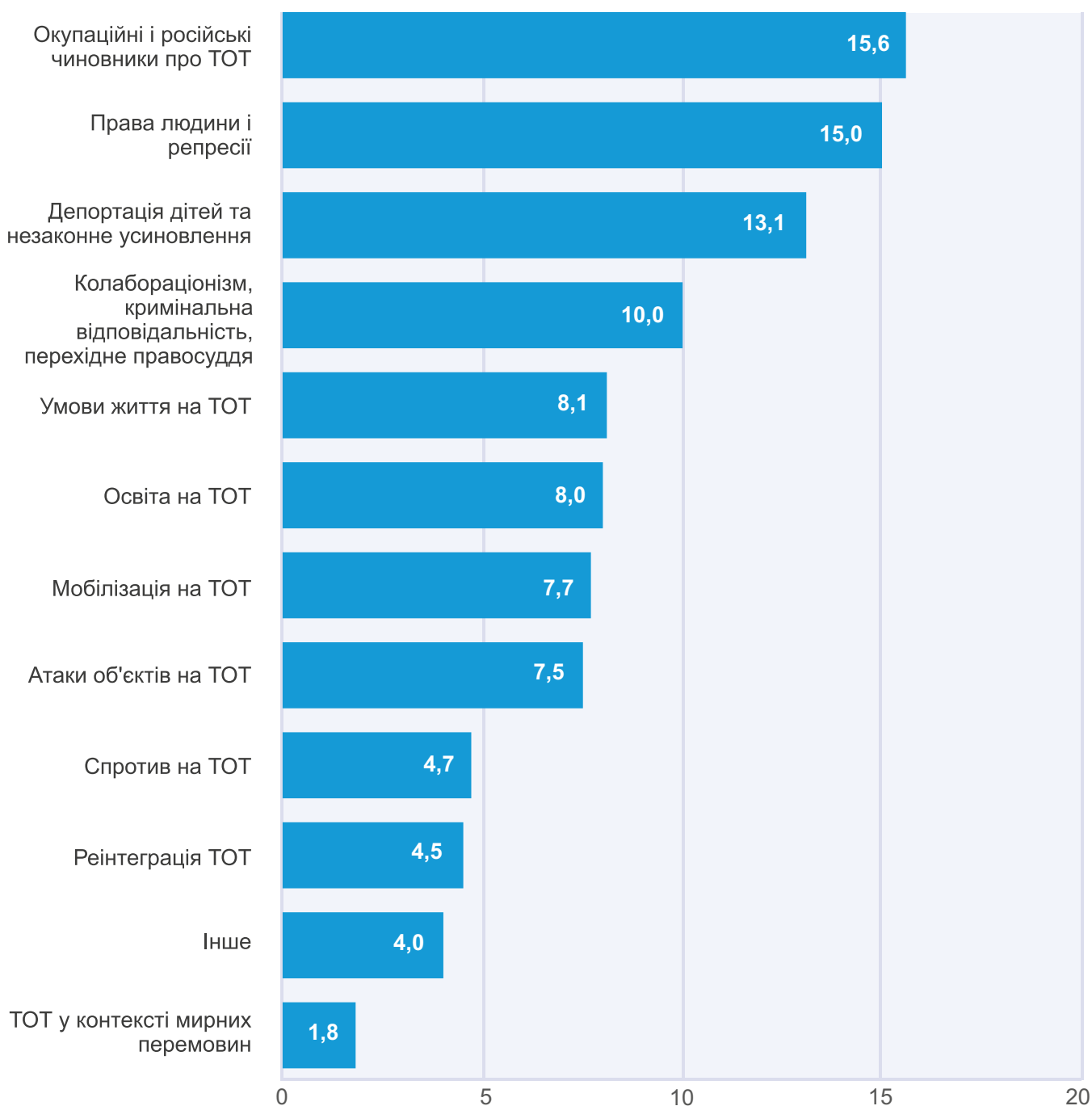

Джерело: «Детектор медіа» за 1314 публікаціями, де про ТОТ оповідали на першому плані. На базі 4 вибірок у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Ключові напрямки оповіді про життя на ТОТ є сталими, незалежно від того, чи про життя на ТОТ оповідають на першому чи на другому планах. Утім, кількість і варіації тем публікацій на другому плані є більш розмаїтою, порівняно з першим планом (Графік 6). Перш за все, це проявляється у тому, що майже 22% від публікацій другого плану займають публікації, які були прокодовані у категорію «інше» та які чітко не вкладаються у наперед задані теми першого плану. А також додавання нових тем, наприклад, обговорення «волевиявлень» і так званих «референдумів» на ТОТ, що слугували легітимації окупаційного режиму; публікації про вивезення окупантами врожаю, природних багатств чи об'єктів культурної спадщини; оповіді про життя на ТОТ через історії ВПО; обговорення про шкоду довкіллю чи ризики для навколишнього середовища від діяльності чи бездіяльності окупантів; доступ до інформації на ТОТ і контроль росіян над інформаційним простором на ТОТ; обговорення ТОТ через призму карт із зображенням поточної ситуації на лінії зіткнення.

Графік 5. Середні частки головних тем I плану в оповідях про ТОТ від 2022 до 2025 року, %

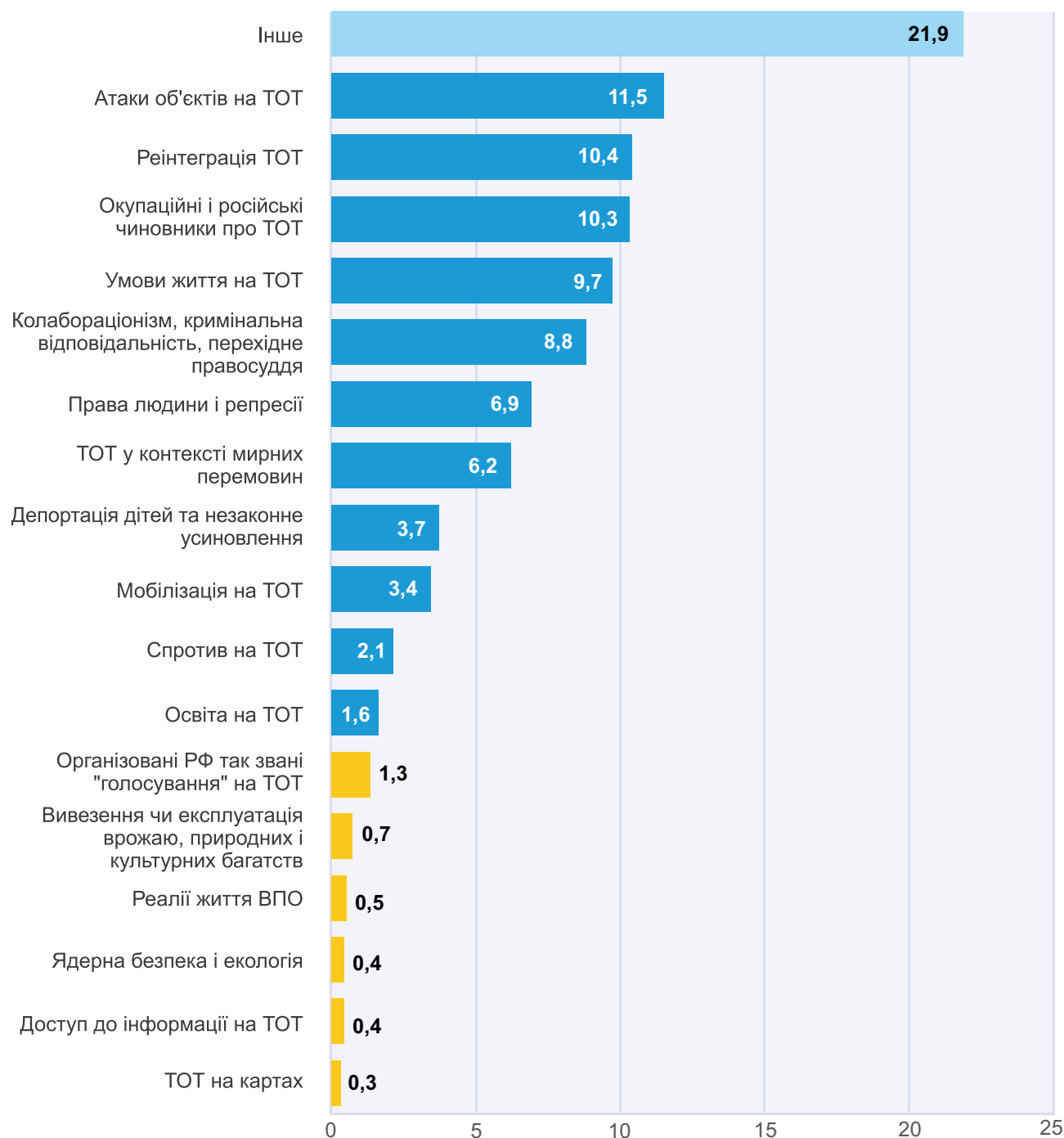

Джерело: «Детектор медіа» за 1314 публікаціями, де про ТОТ оповідали на першому плані. На базі 4 вибірок у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Ключові напрямки оповіді про життя на ТОТ є сталими, незалежно від того, чи про життя на ТОТ оповідають на першому чи на другому планах. Утім, кількість і варіації тем публікацій на другому плані є більш розмаїтою, порівняно з першим планом (Графік 6). Перш за все, це проявляється у тому, що майже 22% від публікацій другого плану займають публікації, які були прокодовані у категорію «інше» та які чітко не вкладаються у наперед задані теми першого плану. А також додавання нових тем, наприклад, обговорення «волевиявлень» і так званих «референдумів» на ТОТ, що слугували

легітимації окупаційного режиму; публікації про вивезення окупантами врожаю, природних багатств чи об'єктів культурної спадщини; оповіді про життя на ТОТ через історії ВПО; обговорення про шкоду довкіллю чи ризики для навколишнього середовища від діяльності чи бездіяльності окупантів; доступ до інформації на ТОТ і контроль росіян над інформаційним простором на ТОТ; обговорення ТОТ через призму карт із зображенням поточної ситуації на лінії зіткнення.

Графік 6. Середні частки головних тем II плану у оповідях про ТОТ від 2022 до 2025 року, %

Джерело: «Детектор медіа» за 3777 публікаціями, де про ТОТ оповідали на другому плані. На базі вибірок у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Жовтим виділені теми другого плану, яких не було серед тем першого.

Властиві лише другому плану ключові напрямки оповіді мають менші частки у структурі публікацій, порівняно з темами, які зустрічаються і в оповідях про ТОТ першого і другого плану. Однак вони добре ілюструють інфоприводи, які були помітними у певний час. Наприклад, тема так званих «голосувань» на ТОТ, яка була найпомітнішою у 2022 році, коли росіяни проводили псевдореферендуми для імітації схвалення українцями із ТОТ приєднання до Росії Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей України. У окремі теми ми виводили ті кластери публікацій схожих тем, які в аналізованих вибірках мали 10 і більше публікацій.

Також серед тем другого плану, маркованих як «інше», були теми, що мали 9 або менше публікацій у вибірці та які складно було кодувати як частину тем I плану. Отже вони також потрапили у категорію «Інше» (див. Графік 6 вище), коли про ТОТ згадували лише як контекст або як тло у тій чи тій новині. До таких публікацій потрапили згадки ТОТ у контексті обговорень вступу України до НАТО, результатів опитувань громадської думки, обговорень залучення до служби у російській армії іноземців, психологічної допомоги людям, які виїхали із ТОТ, тощо.

Таким чином, теми оповідей про ТОТ II плану є більш розмаїтими, порівняно з темами першого плану. Що засвідчує розмаїтість способів оповідей про ТОТ, до яких вдаються журналісти українських інтернет-видань, і що українські медійники тримають ТОТ у полі уваги, коли оповідають про різні інфоприводи, які виходять за межі інформаційних приводів, які формують українські, російські чи закордонні стейкхолдери.

Теми та фрейми оповідей про ТОТ, які присутні на I плані

Окупаційні та російські чиновники про ТОТ

Фрейм заяв окупаційних і російських чиновників — найбільший тематичний кластер серед усіх тем I плану: 15,6% усіх публікацій, де про ТОТ оповідають як про головну тему (більше, ніж кластер «Права людини і репресії», 15,0%). На другому плані фрейм менш вагомий, але теж помітний — 10,3% публікацій. Річна динаміка обох планів — стрімко спадна: на першому плані частка впала з 12,7% у 2022 році до 3,2% у 2023-му, 3,3% у 2024-му й лише 1,3% у 2025-му — майже вдвісьтеро за чотири роки. На другому плані падіння плавніше: з 14,7% у 2022-му до 9,7%, 8,1% і 6,4% відповідно. Отже, цитати й заяви окупаційної адміністрації довше залишаються фоновим елементом новин про ТОТ, ніж самостійним інформаційним приводом.

У 2022 році фрейм передусім формувалася навколо організації псевдореферендумів про «входження» окупованих територій до складу Росії — заявах голів окупаційних адміністрацій Херсонщини Володимира Сальдо та Запоріжжя Євгена Балицького й їхнього оточення, як у матеріалі [«Слово і діло»](#) «Окупанти Херсонщини закликали негайно провести референдум про входження до складу рф». Наприклад, у 2023 році херсонське локальне медіа [«МОСТ»](#) опублікувало матеріал «Раніше так говорив про Херсон: Сальдо заявив, що ЗСУ не звільнять лівобережжя». У 2024 році заяви самих чиновників стають доказовою базою для журналістських розслідувань — на аналіз ISW спирається матеріал [Espresso.tv](#) «Гауляйтер ТОТ Запоріжжя Балицький визнав депортацію українців і натякнув на страти в окупації».

Наприкінці досліджуваного періоду фрейм дедалі частіше перетинається з **темою кримінальної відповідальності колаборантів**: у липні 2025 року український суд заочно виніс Сальдо другий вирок — за організацію псевдореферендуму 2022 року, про що йдеться в матеріалі [«Радіо Свобода»](#) «“Фасад” анексії та другий вирок. Як Кремль використовує Сальдо для легалізації окупації?». Це ілюструє, як оповідь про окупаційних чиновників поступово трансформується — від фіксації їхньої риторики до розгляду їх як суб'єктів майбутньої юридичної відповідальності. Скорочення частки фрейму не варто тлумачити як зменшення впливовості окупаційної адміністрації: радше українські медіа рідше цитують чиновників наряду з головних героїв матеріалу, інтегруючи їхні заяви в ширші сюжети — про права людини, колабораціонізм чи атаки на інфраструктуру.

Права людини та репресії

Фрейм прав людини і репресій належить до найпоширеніших у інтернет-медіа способів розповіді про окупацію. Цей фрейм становить 15,0% усіх тем I плану — це другий за розміром тематичний

кластер серед проаналізованих у вибірці. До фрейму прав людини та репресій належать і 6,9% тем публікацій II плану. Водночас у річних вибірках помітне поступове зменшення частки матеріалів, де порушення прав людини було головною темою: з 6,2% у 2022 році до 5,6% у 2023-му, 4,6% у 2024-му і 3,3% у 2025-му. На другому плані спад був менш лінійним: після 7,7% у 2022 році частка знизилася до 6,2% у 2023-му, зросла до 7,3% у 2024-му та зменшилася до 4,9% у 2025-му. Отже, репресії залишалися наскрізним контекстом висвітлення ТОТ, але рідше ставали окремим інформаційним приводом.

У 2022 році цей фрейм передусім конструював окупацію як простір безпосереднього фізичного насильства: викрадень, незаконних затримань, катувань, сексуального насильства, фільтраційних процедур і погроз цивільним. Репрезентативним є матеріал [ZMINA](#) «Російський солдат зґвалтував жительку Малої Рогані та погрожував убити її дитину», побудований навколо свідчення постраждалої та документування воєнного злочину. У наступні роки до цього набору сюжетів дедалі помітніше додавалися інституціоналізовані форми примусу: переслідування за проукраїнську позицію, тиск на журналістів і релігійні громади, примусова паспортизація, обмеження доступу до медицини й соціальних послуг, позбавлення майна та громадянських прав. Тяглість репресивних практик між Кримом і новоокупованими (після лютого 2022 року) територіями підкреслено, зокрема, у заяві [НСЖУ](#) «Механізми переслідування українських журналістів, напрацьовані в Криму, Росія застосовує на інших окупованих територіях».

Зміна акцентів свідчить про перехід від опису переважно надзвичайного насильства перших місяців вторгнення до опису репресій як повсякденної системи управління. У більшості новин джерелами виступають органи влади, правозахисні організації, рухи спротиву або родичі затриманих. Це забезпечує регулярну фіксацію порушень, однак жителі ТОТ часто постають насамперед як об'єкти злочину чи захисту, а їхня власна суб'єктність і практики виживання лишаються менш видимими. Відтак цей фрейм добре показує **масштаб і системність переслідувань**, але потребує за можливості доповнення історіями людей, які пояснюють, як репресивні механізми змінюють їхні щоденні рішення, руйнують зв'язки між людьми в окупації та зменшують можливості для спротиву.

Депортація дітей і незаконне усиновлення

Депортація дітей — це третій кластер за часткою публікацій серед розглянутих фреймів у вибірці в оповідях I плану — 13,1%, проти 3,7% публікацій на II плані. Його динаміка виразно залежала від інформаційних приводів. У річній вибірці першого плану частка зросла з 2,4% у 2022 році до 7,6% у 2023-му, а потім зменшилася до 4,2% у 2024-му та 3,0% у 2025-му. Аналогічний пік видно на другому плані: 1,4%, 5,9%, 3,6% і 2,9% відповідно. 2023 рік став переломним через міжнародно-правове визнання проблеми, зокрема [рішення](#) Міжнародного кримінального суду про ордери на арешт Володимира Путіна та російської дитячої омбудсманки Марії Львової-Белової.

У середині фрейму поєднувалися кілька сюжетних ліній: повідомлення про масштаби вивезення, встановлення імен і місць перебування дітей, примусове «перевиховання», зміна персональних даних і передання до російських родин, міжнародна відповідальність організаторів, повернення дітей в Україну. Масштаб злочину часто подавався через великі числа, як у повідомленні [«Радіо Свобода»](#) «До Росії вивезли понад 700 тисяч українських дітей». Натомість матеріали про повернення персоналізували тему й показували конкретний результат державних і громадських зусиль — наприклад, новина [«Крим.Реалії»](#) «Із Криму та інших окупованих територій України вдалося повернути ще шістьох дітей із сім'ями».

Таким чином, онлайн-медіа закріплювали розуміння депортації не як побічного наслідку бойових дій, а як **цілеспрямованої політики зміни ідентичності** та розриву зв'язків дитини з родиною та країною. Водночас домінування двох типів інформаційних приводів — узагальнених оцінок і повідомлень про успішне повернення — створює ризик втрати проміжних етапів: пошуку, верифікації, правових процедур, психологічної реабілітації та перешкод для возз'єднання сімей. Зниження частки після піку 2023 року, очевидно, не означає розв'язання проблеми, радше тема переходить із режиму резонансної новини до необхідності висвітлення тривалого процесу, який потребує, зокрема, пояснювальної журналістики.

Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя

Фрейм посідає четверте місце серед тем першого плану — 10,0% публікацій, і шосте місце на другому плані — 8,8%. На відміну, наприклад, від суміжного за тематикою фрейму «заяви окупаційних чиновників», падіння частки тут менш різке, але також стійке: на першому плані — з 5,9% у 2022 році до 3,7% у 2023-му, 1,7% у 2024-му і 1,9% у 2025-му; на другому — з 9,4% до 8,7%, 7,6% і 7,4% відповідно. На другому плані тема зберігає відносно стабільну присутність упродовж усього періоду — колабораціонізм і його правові наслідки лишаються постійним контекстуальним тлом для інших сюжетів про ТОТ, навіть коли рідше стають головною темою публікації.

Усередині фрейму поєднуються дві сюжетні лінії: документування фактів співпраці з окупаційною владою та судові вироки за колабораціонізм. Представницьким прикладом першої лінії є матеріал [ZMINA](#) «Колишнього начальника колонії в Херсоні, який співпрацював з окупантами, відправили за ґрати на 13 років» — про керівника установи виконання покарань, який підпорядковував персонал колонії окупаційній владі. Подібні заочні вироки виносять і представникам пропагандистського та релігійного колабораціонізму. Наприклад, [«Детектор медіа»](#) повідомляв про заочний вирок митрополиту УПЦ МП Василю Поворознюку — 11 років позбавлення волі за пособництво Росії. Ці приклади демонструють, що фрейм охоплює не лише представників окупаційної адміністрації, а й ширше коло акторів — від низового персоналу установ до релігійних інституцій.

Складова «перехідне правосуддя» представлена в оповідях слабше за складову кримінальних вироків: здебільшого йдеться про пояснювальні матеріали щодо меж індивідуальної відповідальності жителів ТОТ за формальні прояви співпраці з окупаційною владою (паспортизація, робота в комунальних службах тощо) — на цю концептуальну рамку спирається матеріал [Української Гельсінської спілки з прав людини](#) «Амністія не для всіх: яким буде перехідне правосуддя на Донбасі й у Криму». У проаналізованій вибірці публікацій онлайн-медіа про ТОТ ця тема представлена переважно через інформацію про поодинокі вироки. Значно менше публікацій, які містять системне обговорення майбутньої моделі відповідальності. Цей фрейм показує потребу в матеріалах, які пояснюють читачам критерії розмежування «вимушеної» і «добровільної» співпраці з окупаційними адміністраціями.

Умови життя на ТОТ

Умови життя на ТОТ частіше були II планом оповіді, ніж головною темою публікацій: 9,7% публікацій другого плану проти 8,1% першого. В обох випадках річна динаміка кількості публікацій у інтернет-медіа є **спадною**. На першому плані частка зменшилася з 4,0% у 2022 році до 2,5% у 2023-му, 2,2% у 2024-му і 1,9% у 2025-му; на другому — з 11,4% до 9,1%, 9,0% і 7,0%. Це означає, що повсякдення окупації лишалося важливим фоном, але дедалі рідше саме життя людей — доступ до води, медицини, житла, роботи, зв'язку чи можливості пересування — ставало центральним предметом матеріалу.

Фрейм охоплює різні, але взаємопов'язані виміри: руйнування комунальної інфраструктури, дефіцит товарів і ліків, обмеження пересування, зростання смертності, залежність від російських документів, захоплення житла, зміну демографічного складу та заселення територій громадянами Росії. У репортажі [«Радіо Свобода»](#) від серпня 2022 року «“Це не війська — це звірі”. Село на лінії фронту охороняють двоє чоловіків» умови життя показані через щоденні практики виживання людей без стабільного електро- і газопостачання. Інший вимір — довготривала зміна соціального простору — представлений у [матеріалі](#) того ж видання «Політика колонізації. Ким Росія заселяє захоплені території України?». Повсякденний примус також помітний у [новині](#) ТСН від жовтня 2024 року про те, що окупанти обмежили доступ до води в Таврійську та Новій Каховці.

Розташування цього фрейму переважно на другому плані має змістовний наслідок: побутові обмеження часто використовуються як доказ неефективності окупаційної адміністрації, елемент повідомлення про бойові дії або контекст до евакуації, натомість не так часто зустрічаються самостійні історії про тривале життя в умовах несвободи. Через це окремі проблеми фіксуються регулярно, але рідше складаються у цілісне пояснення того, як змінюються економіка домогосподарств, соціальні зв'язки, догляд за людьми похилого віку, доступ дітей до послуг і

рішення про виїзд чи повернення. Для глибшого висвітлення теми матеріали варто доповнювати **повторними контактами з героями та локальними даними**, що покажуть накопичувальний ефект окупації, що триває.

Освіта на ТОТ

Частка публікацій у вибірці, присвячена освіті, становить 8,0% тем I плану, але лише 1,6% II плану оповіді. На відміну від більшості інших фреймів, її присутність як головної теми у відповідних публікаціях **рік до року зростає**: з 1,2% річної вибірки у 2022 році до 1,8% у 2023-му, 4,0% у 2024-му і 3,5% у 2025-му. На другому плані показник залишався майже незмінним — 1,4—1,7%. Отже, освіта поступово виокремилася з ширшого контексту окупації у **самостійний предмет уваги онлайн-медіа**. Особливо помітним це стало тоді, коли тимчасові рішення перших місяців були замінені розбудовою бюрократичної російської системи навчання та позашкільного виховання.

Ключовими сюжетами були перехід на російські програми, переписування історії, витіснення української мови, завезення вчителів із Росії, тиск на педагогів і батьків, а також мілітаризація дітей. У 2023 році медіа повідомляли, що окупанти створюють **мережу мілітаризованих клубів** для українських підлітків, і аналізували нові **російські підручники** з історії для школярів у Криму. У 2025 році персоналізованим прикладом інституційного закріплення російської освіти стала **історія про вчительку** з російського Поволжя, яка навчає дітей на окупованій Донеччині пропагандистської «правильної історії».

У цьому фреймі дитина постає передусім ціллю політики русифікації та лояльності, а школа — інструментом довготривалої інтеграції території до російського політичного й символічного простору. Така рамка переконливо показує системність впливу, проте менш видимими залишаються способи збереження української освіти: дистанційне навчання, підтримка родин, безпекові ризики для учнів і вчителів, а також труднощі з визнанням результатів навчання після виїзду. Зростання уваги у 2024—2025 роках до цього фрейму можна трактувати як усвідомлення того, що наслідки окупації накопичуються, і потрібно активно боротися за ідентичність дітей на ТОТ.

Мобілізація на ТОТ

Фрейм мобілізації охоплює 7,7% тем першого плану і 3,4% другого. Найбільшу присутність він мав у 2022 році, коли і на першому, і на другому плані мобілізацію зафіксовано у 5,6% річної вибірки. Надалі **частка публікацій, присвячених мобілізації на ТОТ, різко зменшилася**: на першому плані — до 1,8% у 2023 році та 1,2% у 2024-му, з невеликим зростанням до 1,5% у 2025-му; на другому — до 3,4%, 1,9% і 1,8% відповідно. Пік 2022 року пов'язаний із масовим примусовим залученням чоловіків на окупованих частинах Донеччини, Луганщини та в Криму, яке було одним із найбільш видимих проявів використання населення окупованої території у війні проти власної держави.

У наступні роки медіа частіше описували менш публічні та більш адресні механізми: військовий облік на підприємствах, рейди й перевірки документів, тиск на працівників і фермерів, агітацію до контрактної служби та роботу призовних комісій. Наприклад, **«Армія Inform»** у серпні 2023 року повідомляла про приховану мобілізацію та постановку працівників на військовий облік у Старобільську, а у 2025 році **«Вільне радіо»** — про те, що на окупованій частині Донеччини створюють призовні комісії для юнаків 1995—2007 років народження. Матеріал видання **«Вгору»** від травня 2025 року про невдоволення окупаційної влади темпами мобілізації на лівобережжі Херсонщини показує, що примус став частиною рутинного адміністрування.

Зменшення частки не варто тлумачити як припинення мобілізації. Радше після першої хвилі тема втратила новизну й перемістилася на другий план повідомлень про репресії, паспортизацію або становище на конкретній території. Унаслідок цього медіа добре фіксують окремі кампанії, але значно рідше пояснюють повний ланцюг примусу — від отримання російського паспорта та взяття на облік до відправлення у військо, можливостей уникнення призову та наслідків для родини. Невелике зростання першопланової уваги у 2025 році може свідчити про актуалізацію теми через формалізацію призовної інфраструктури на новоокупованих територіях і **кампанії залучення молоді** до виробництва дронів на території Росії.

Атаки об'єктів на TOT

Фрейм атак на об'єкти TOT — восьмий за величиною серед тем першого плану (7,5%), але другий за величиною серед тем другого плану (11,5%) й один із небагатьох розглянутих фреймів, де частка на другому плані не просто перевищує частку на першому, а демонструє стрімке зростання. На першому плані динаміка спадна: 4,3% у 2022 році, 3,3% у 2023-му, лише 1,0% у 2024-му та 1,3% у 2025-му. На другому плані, навпаки, частка зростає безперервно: з 6,8% у 2022 році до 9,3%, 10,2% і аж 17,1% у 2025-му — більш ніж удвічі за чотири роки. Це найяскравіший приклад «переходу» теми з першого на другий план: атаки на об'єкти TOT дедалі частіше згадуються як контекст для матеріалів про перебіг бойових дій, а не як самостійний привід.

У 2022 році фрейм формувався навколо резонансних ударів по військових об'єктах у Криму — насамперед вибухів на аеродромі «Саки» поблизу Новофедорівки, про які йдеться в матеріалі видання [«Слово і діло»](#) «У Генштабі вперше визнали, що Україна причетна до ударів по авіабазах РФ в Криму». У 2023 році додаються повідомлення про удари по штабах на материковій частині TOT — у іншому прикладі цього ж [медіа](#) «У Генштабі підтвердили удар по ворожому штабу біля Токмака, багато вбитих і поранених окупантів». У наступні роки продовжують домінувати повідомлення про ураження логістики й пунктів постачання — херсонське видання [«МОСТ»](#) повідомляло про знищення «ворожого польового пункту боєпостачання» на лівобережжі Херсонщини.

Джерелами більшості публікацій цього фрейму є Генеральний штаб ЗСУ, Сили оборони Півдня та регіональні військові адміністрації, що забезпечує оперативність висвітлення, але формує у аудиторії переважно специфічну оптику «військових зведень»: наслідки ударів для цивільного життя на TOT (інфраструктура, електропостачання, безпека жителів поблизу уражених об'єктів) рідко потрапляють у межі саме цього фрейму, частіше — у суміжний фрейм «Умови життя на TOT». Зростання частки на другому плані, найпомітніше у 2025 році, узгоджується з загальним трендом на збільшення можливостей та успішності дій Сил Оборони України й нарощуванні ударів по окупованих росіянами територіях. Утім, окуповані території дедалі частіше згадуються передусім як театр бойових дій, а не як простір, де живуть люди.

Спротив на TOT

Спротив на TOT — один із найменш представлених фреймів першого плану: 4,7% публікацій, дев'яте місце серед дванадцяти розглянутих тем. На другому плані частка ще нижча — 2,1%, одинадцяте місце. Проте, на відміну від більшості інших фреймів, динаміка тут не спадна, а хвилюподібна з тенденцією до зростання наприкінці періоду: на першому плані — 1,7% у 2022 році, 1,3% у 2023-му, 1,4% у 2024-му і 1,8% у 2025-му; на другому плані зростання ще виразніше — з 1,5% у 2022 році до 1,6%, 1,8% і 3,2% у 2025-му, тобто більш ніж удвічі за чотири роки.

Фрейм об'єднує різні форми спротиву — від символічних ненасильницьких акцій до диверсійної діяльності партизанських рухів. Один із перших задокументованих прикладів — діяльність мелітопольських партизанів навесні 2022 року: місцеве видання [«Мелітополь.City»](#) повідомляло, що жителі розклеювали на техніці окупантів попереджувальні листівки, а міський голова заявляв про знешкодження партизанами близько сотні російських військових. Символічний вимір спротиву представлений акціями руху «Жовта стрічка» — про одну з наймасштабніших, приурочену до Дня Незалежності 2023 року й проведену одночасно в Сімферополі, Севастополі, Ялті, Луганську, Донецьку, Мелітополі, Бердянську й Генічеську, повідомляв [«Еспресо»](#). Ширшого контексту додає інтерв'ю [«The Village Україна»](#) з засновницею жіночого партизанського руху «Зла Мавка» з окупованого Мелітополя, яка описує ненасильницькі методи деморалізації окупантів.

Особливість фрейму — **залежність від джерел**: інформація про спротив здебільшого надходить від Центру національного спротиву, місцевих очевидців або самих учасників рухів, які з міркувань безпеки рідко розкривають деталі операцій. Це ускладнює перевірку окремих тверджень і пояснює, чому фрейм рідко стає головною темою публікації — редакціям бракує деталей для розгорнутого матеріалу. Зростання частки на другому плані наприкінці періоду, ймовірно, пов'язане не стільки зі зростанням кількості реальних актів спротиву (що важко перевірити у відкритих джерелах або у російських джерелах чи соцмережах), скільки (ймовірно) з готовністю Центру національного спротиву комунікувати про свою діяльність більш публічно.

Реінтеграція TOT

Реінтеграція TOT — фрейм із найбільшим розривом між першим і другим планом серед усіх 12 визначених методологією тематичних кластерів: лише 4,5% на першому плані (десяте місце), але 10,4% на другому (третє місце, одразу після «Інше» й «Атак об'єктів на TOT»). Обидва плани демонструють спадну динаміку, але з різних стартових позицій: на першому плані частка впала з 3,6% у 2022 році до 1,7% у 2023-му, 0,5% у 2024-му і лише 0,1% у 2025-му; на другому плані — з 12,7% у 2022 році (одне з найвищих значень серед усіх фреймів другого плану того року) до 14,1% у 2023-му, потім різко до 8,9% у 2024-му і 3,7% у 2025-му. Отже, на початку повномасштабного вторгнення реінтеграція активно обговорювалась як контекст інших публікацій про TOT, але ця дискусія поступово згасала.

У середині фрейму поєднуються практичні кейси відновлення вже деокупованих громад і концептуальні обговорення підготовки до майбутньої реінтеграції ще окупованих територій. До першої категорії належить матеріал харківського видання [«Слобідський край»](#) «Два роки після деокупації: чим живе Балаклійська громада» — про розмінування території, відновлення житлового фонду та повернення жителів після звільнення міста у вересні 2022 року. До другої категорії — матеріали про підготовку держави до реінтеграції ще окупованого Криму, наприклад, [огляд](#) «Детектора медіа» «Десять років окупації, ще десять — когнітивної деокупації», де йдеться про плани підготувати понад 20 тисяч учителів і 50 тисяч держслужбовців для роботи на деокупованих територіях.

Інший вимір теми представлений соціологічними дослідженнями суспільної думки, які публікувалися в інтернет-медіа: опитування групи «Рейтинг», результати якого наводив [«Укрінформ»](#) у матеріалі «Як українці бачать життя на окупованих територіях після звільнення», зафіксувало, що 78% опитаних вважають повернення територій і жителів принципово важливим, а понад 80% усвідомлюють небезпеку окупації для людей, які там залишаються. Різке падіння частки фрейму на обох планах до 2025 року контрастує з високою суспільною значущістю теми за даними соціології — це може свідчити про брак нових конкретних інфоприводів (законодавчих ініціатив, програм, кейсів) для журналістів, а не про втрату суспільного інтересу. Варто перевірити, чи зростання уваги до TOT у контексті мирних переговорів наприкінці періоду частково «поглинуло» дискусію про реінтеграцію — це потенційна прогалина в наявних даних, яку може закрити подальший аналіз повного тексту публікацій цього фрейму.

Інше

Група «Інше» принципово відрізняється від описаних вище фреймів: вона виступає як залишкова категорія для повідомлень, які не відповідали наперед визначеним кластерам. На першому плані вона охоплює 4,0% тем (53 публікації), а на II плані **аж 21,9% (829 публікацій)**, тобто є найбільшою категорією другого плану. Її річна динаміка також асиметрична. На першому плані частка зменшилася з 3,1% у 2022 році до 1,0% у 2023-му, 0,5% у 2024-му та 0,7% у 2025-му. На другому плані, навпаки, частка таких публікацій зросла з 8,2% до 19,4% і 30,7% у 2022—2024 роках, а у 2025 році становила 24,6% — помітно більше, ніж у 2022 році.

Першопланові повідомлення у цій групі мають кілька помітних осередків. Найчастіше йдеться про вивезення зерна з TOT (13 із 53 публікацій), викрадення культурних цінностей (5), екологічні злочини або екоцид (4), анексію (3), а також вибори, евакуацію та мародерство. Прикладами економічного виміру є публікації про заклик США до 14 країн не купувати [крадене українське зерно](#) та про [чергове вивезення](#) партії зерна з порту Маріуполя. До культурного виміру належать повідомлення про 396 зафіксованих воєнних злочинів проти української [культурної спадщини](#). Поодинокі повідомлення стосувалися також цензури, контролю цифрової інфраструктури, зниклих безвісти, корупції під час перетину лінії розмежування та радіаційних ризиків.

У публікаціях II плану проявляється ще більша фрагментарність: серед 829 публікацій, кодованих у категорії «Інше», зафіксовано 599 різних формулювань, 545 із яких трапляються лише один раз. Серед повторюваних тем — вибори на TOT, анексія, карти бойових дій, медицина, мілітаризація молоді, пропаганда, методологія опитувань, пільги для ВПО, обміни полоненими, культурні й інфраструктурні сюжети. Частина матеріалів розширює уявлення про окупаційне управління, як-

от новина «Детектора медіа» про запуск нового **російського пропагандистського медіапроєкту на TOT** у червні 2025 року. В інших публікаціях згадка про TOT є технічною або побіжною — наприклад, у поясненні методології опитування, законодавчої норми чи санкційного рішення.

Зростання «Іншого» на другому плані свідчить про розширення й розпорошення контекстів: TOT дедалі частіше згадують у повідомленнях про економіку, культуру чи міжнародні відносини, але не роблять головним предметом матеріалів.

TOT у контексті мирних переговорів

Тема TOT у контексті мирних переговорів рідко була головним фреймом у публікаціях, але помітно частіше — фоновим: 1,8% тем першого плану проти 6,2% другого. У 2022—2024 роках першопланова присутність була мінімальною — 0,9%, 0,6% і 0%; у 2025 році вона зросла до 0,8%. Натомість на другому плані після 4,7% у 2022 році, 2,0% у 2023-му і 3,5% у 2024-му відбувся різкий стрибок до 13,3% у 2025-му. Це найбільш виразна зміна серед розглянутих фреймів: окуповані території дедалі частіше згадувалися не як простір життя чи спротиву, а як змінна у дипломатичних сценаріях завершення війни.

У ранніх матеріалах тема з'являлася переважно в дискусіях про допустимість територіальних поступок і межі компромісу. Так, **Hromadske** у 2023 році повідомляло, що поступитися територіями заради припинення війни були готові менш ніж 5% українців. У 2025 році порядок денний змістився до конкретних пропозицій і витоків щодо умов можливої угоди — наприклад, NV у квітні 2025 року писало про можливість **визнання Криму** російським і замороження лінії фронту. До фрейму також входили заяви українських і закордонних політиків, оцінки переговорних позицій, опитування громадської думки, сценарії припинення вогню та дискусії про юридичний статус Криму й інших окупованих територій.

Переважання другого плану свідчить, що TOT часто не є предметом самостійного осмислення, а слугують аргументом у ширшій розмові про переговори, гарантії безпеки, зовнішню політику США та Європи або відносини з Росією. У цій рамці домінують голоси політичних еліт, дипломатів, експертів і результати опитувань; досвід жителів окупованих територій майже зникає. Тому можна сказати, що різкий приріст у 2025 році означає не збільшення уваги до життя на TOT, а посилення їхньої символічної ролі як предмета торгу, правового статусу чи лінії на карті. Для збалансованого висвітлення переговорних сценаріїв важливо повертати у матеріали питання прав, безпеки й політичної суб'єктності людей, яких безпосередньо стосуватимуться можливі рішення.

Теми та фрейми оповідей про TOT, які присутні лише на II плані

Обговорення «волевиявлень» на TOT, організованими окупантами

Фрейм «волевиявлень» має лише 1,3% публікацій серед тем II плану — і, на відміну від більшості інших фреймів цього переліку, він практично відсутній на першому плані оповіді: медіа майже ніколи не роблять самі процедури фейкових референдумів головними темами матеріалів, радше згадують його у контексті чи як доказ нелегітимності окупаційної адміністрації. Пік уваги онлайн-медіа до теми припав, логічно, на 2022 рік, коли Росія проводила псевдореферендуми про «приєднання» Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей. Утім, і через рік після події місцеве херсонське видання **«МОСТ»** у матеріалі «Річниця псевдореферендуму на Херсонщині: що казали пропагандисти» розбирало, як окупаційне телебачення міфологізувало «волевиявлення» та спростувало ці тези фактажем — зокрема показниками витрат російського бюджету на утримання TOT.

У наступні роки фрейм підживлювався вже не одноразовими «референдумами», а публікаціями в українських онлайн-медіа про російські виборчі кампанії на TOT, зокрема щодо виборів до Госдуми та президентськими виборами Путіна у березні 2024 року. **«Радіо Свобода»** описувало це як «спектакль під дулами автоматів», а **«Суспільне Донбас»** фіксувало, як голосування за президента Росії організовували під обстрілами. Таким чином, тема «волевиявлень» функціонує в українських

медіа не як самостійна оповідь про життя на ТОТ, а як циклічний сюжет, прив'язаний до російського виборчого календаря. І слугує передусім для демаскування штучності процедур легітимації окупації, значно рідше розповідаючи й про досвід людей, яких змушують у них брати участь.

Вивезення чи експлуатація врожаю, природних і культурних багатств

Цей фрейм займає 0,7% тем другого плану й об'єднує щонайменше три різні сюжетні лінії: вивезення сільськогосподарської продукції, використання природних ресурсів і розкрадання об'єктів культурної спадщини — усі вони фігурують в оповідях про ТОТ як доказ хижацького, колоніального характеру окупації. Херсонське видання [«Вгору»](#) у фактчеку «Загиблі посіви чи гарний врожай?» (серпень 2024) показало, як окупаційна адміністрація свідомо завищує дані про врожайність — заявляючи фізично неможливі показники, — щоб виправдати вивезення зерна з Херсонщини третім країнам на продаж, обсяги якого зросли на третину проти попереднього року.

Культурний вимір теми представлений розслідуванням [«Радіо Свобода»](#) «Вкрадена культурна спадщина: куди окупанти вивезли найцінніші музейні експонати півдня України?» (березень 2024), де йдеться про вивезення понад 80% колекції Херсонського художнього музею та фондів музеїв Маріуполя, Мелітополя й Бердянська до окупованого Криму, зокрема до заповідника «Херсонес Таврійський». Попри тематичну розмаїтість, спільним знаменником лишається логіка витягування ресурсів із території, яку Росія вважає своєю здобиччю. Такі публікації зринають у тематичних кластерах II плану радше для ілюстрації загального образу окупації як пограбування. І значно рідше можна зустріти журналістські матеріали, які пропонують системний аналіз економічних механізмів виснаження ТОТ чи шляхів повернення культурних цінностей — це та прогалина, яку намагаються заповнити окремі журналістські розслідування.

Реалії життя ВПО

Частка цього фрейму — лише 0,5% публікацій із темами II плану. На відміну від фрейму «Умови життя на ТОТ», який показує окупацію зсередини, цей напрямок оповідає про тимчасово окуповані території опосередковано — через досвід людей, які вже виїхали й отримали статус ВПО. Показовий приклад — матеріал [«Вгору»](#) «Життя наново: як херсонці стають ВПО у власному місті», де йдеться про внутрішнє переміщення навіть у межах підконтрольної частини Херсонщини — коли люди залишають прифронтові й деокуповані території, лишаючись формально вдома.

Ширшу географію та проблематику розкриває матеріал [«Суспільне Херсон»](#) «Життя зі статусом ВПО. Як адаптуються на нових місцях жителі Херсонщини» (грудень 2025): переселенці з Херсонщини найчастіше осідають на Одещині, Миколаївщині, Дніпропетровщині й Київщині, а серед головних викликів — житлова криза, недостатність фінансової підтримки та психологічна адаптація до втрати звичного середовища. У цьому фреймі ТОТ постає не як простір, що триває в теперішньому часі, а як точка відліку травматичного досвіду; водночас доля людей, які залишаються під окупацією, у таких матеріалах майже не присутня — фокус зміщений на тих, хто вже виїхав.

Ядерна безпека й екологія

Фрейм охоплює 0,4% публікацій у аналізованій вибірці, що були прокодовані як теми II плану, та поєднує дві пов'язані, але різні тривоги: ризики ядерної аварії на захопленій Запорізькій АЕС і ширшу екологічну шкоду від окупації, найпомітніше — від підриву греблі Каховської ГЕС російською армією 6 червня 2023 року. Запорізьке видання [inform.zp.ua](#) у матеріалі до чотирьох років окупації ЗАЕС станції наводило оцінку МАГАТЕ, за якою порушено шість із семи базових принципів ядерної безпеки, а станція за цей час десять разів втрачала зовнішнє джерело живлення, чотири рази лише за 2025 рік.

Екологічний вимір теми представлений матеріалом [«Укрінформу»](#) «Каховська катастрофа, два роки потому» (червень 2025), де описано неоднозначні наслідки осушення водосховища: на місці зниклої водойми відновлюється історичний ландшафт Великого Лугу, однак триває дискусія між екологами й аграріями щодо доцільності відновлення греблі. І в атомній, і в екологічній лінії фрейму джерелами найчастіше виступають міжнародні інституції (МАГАТЕ) або експертні оцінки, а не

свідчення жителів територій, що межують із небезпекою, — це залишає поза кадром повсякденний досвід життя поруч із джерелом ризику.

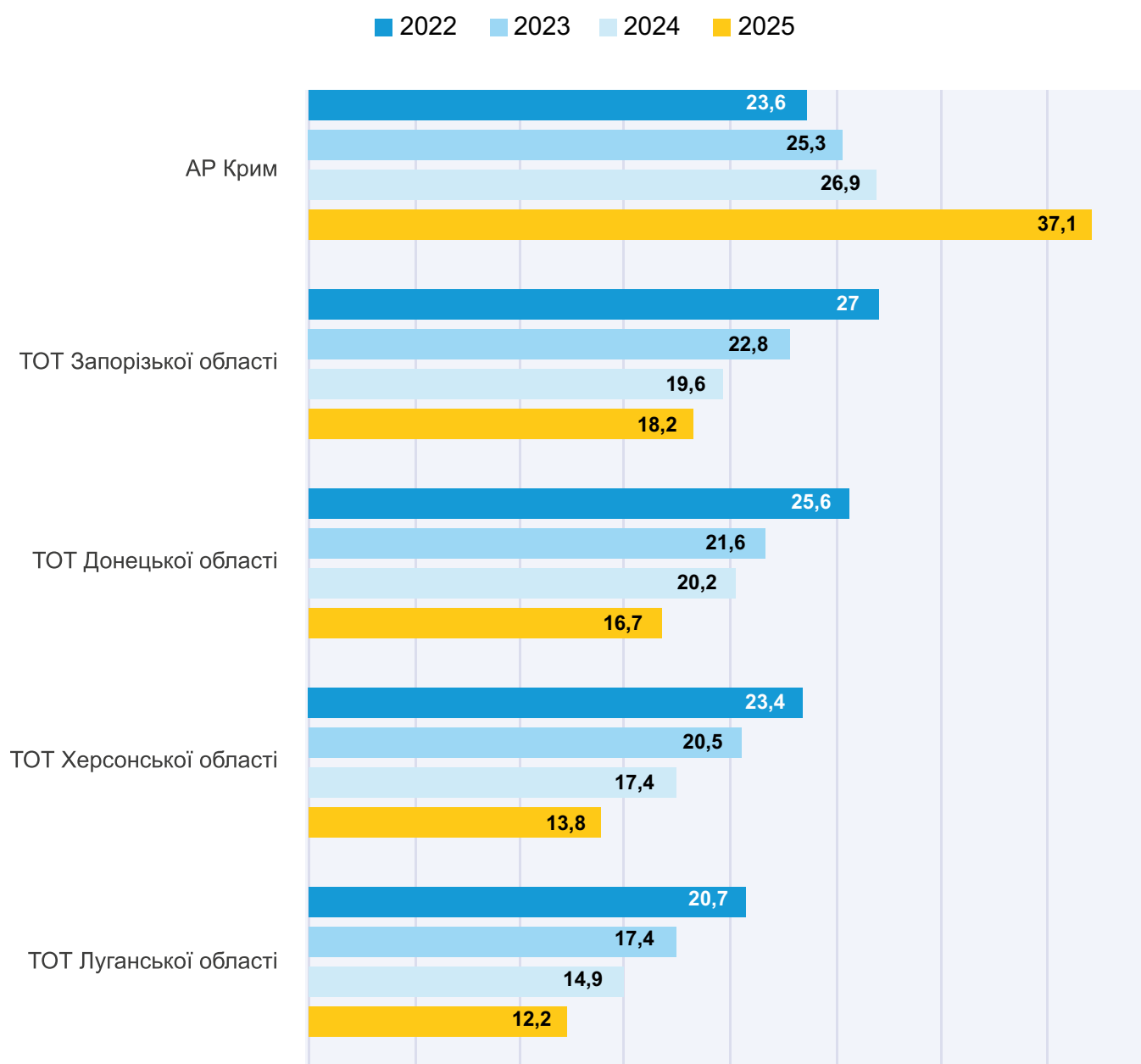
Доступ до інформації на ТОТ

Це найменший тематичний кластер за часткою публікацій у вибірці у темах II плану — 0,4% — й присвячений контролю Росії над інформаційним простором окупованих територій. Утім, у цьому кластері представлені комплексні аналітичні публікації. Наприклад, звіт громадської мережі «Опора» «Інформаційний простір ТОТ: обмеження українських ресурсів та окупаційні проросійські альтернативи» фіксував блокування 979 українських онлайн-ресурсів і переспрямування інтернет-трафіку через російські сервери, а також витіснення заблокованих Facebook, Instagram і YouTube російськими «ВКонтакте» й Telegram, які використовують для просування підконтрольного наративу. Або матеріал «Радіо Свобода» «“Цифрове гетто”: як Росія ізолює окуповані території» — про запуск супутникового оператора «Русский мир» із десятками російських каналів і витіснення українського радіомовлення на середніх хвилях. Обидва матеріали показують, що інформаційна блокада на ТОТ — це цілеспрямована політика Росії, спрямована на розрив зв'язку жителів з українським інфопростором. Водночас ці тексти більше зосереджені на **інструментах блокування** доступу до інформації з боку окупантів, ніж на способах, якими люди на ТОТ усе ж зберігають доступ до українських джерел інформації. Ця тема, ймовірно, потребує окремого, глибшого висвітлення українськими медіа, якщо до такого ж висновку дійдуть журналісти конкретних редакцій.

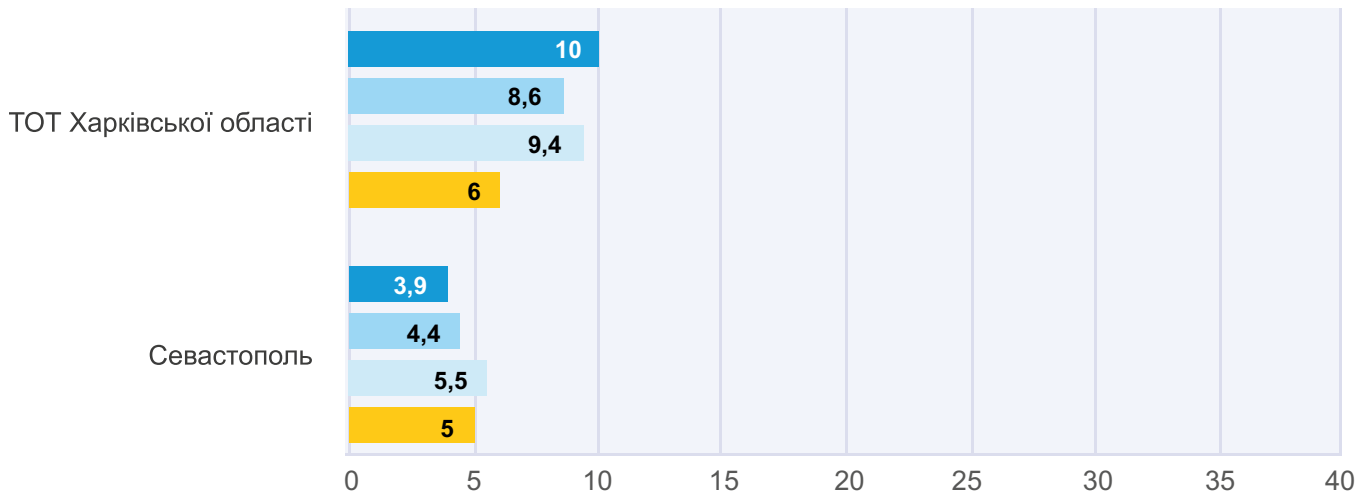
ГЕОГРАФІЧНІ ТА СТАТИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ТОТ

Згадки окупованих частин АР Крим, міста Севастополя та Донецької, Запорізької, Луганської, Харківської і Херсонської областей та адміністративних центрів окупованих частин цих областей демонструє стале падіння часток публікацій про всі території, крім Автономної республіки Крим, ТОТ Харківщини та Севастополя (Графік 7)¹. Наприклад, якщо у 2022 році про ТОТ Запорізької області згадували у 27% публікацій, проаналізованих за цей рік, то у 2025 році частка таких публікацій становила 18,2%. Зменшення часток публікацій зі згадками ТОТ Запорізької, Донецької і Луганської областей не можна пояснити браком інфоприводів.

Графік 7. Динаміка згадок ТОТ від 2022 до 2025 року, % від усіх публікацій за рік

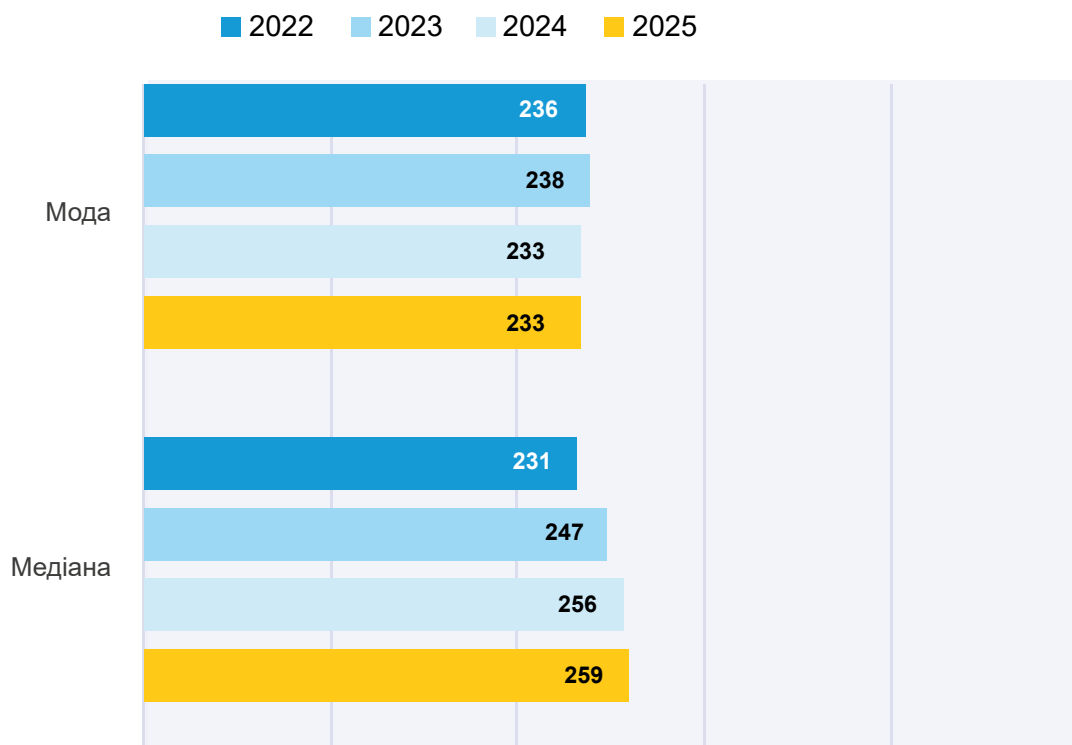
¹Тут і далі у цій частині оцінки наведені на основі генеральної сукупності публікацій у інтернет-медіа від 2022 до 2025 року, наданих компанією YouScan, яка становить 397 004 публікацій.

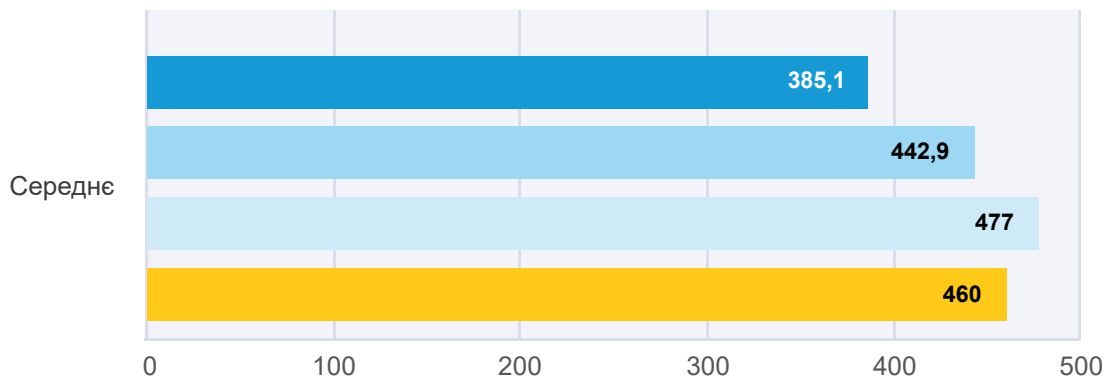

Джерело: «Детектор медіа» за генеральною сукупністю 397 004 публікації у інтернет-медіа про TOT України від 2022 до 2025 року. Кількість публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Також спостерігається падіння частки публікацій у аналізованих виданнях, де в одній публікації йдеться про більше ніж одну тимчасово окуповану адміністративну одиницю. Якщо у 2022 році у 34,2% публікацій згадували про локації більш ніж однієї тимчасово окупованої області чи суб'єктів автономії у Криму, у 2023 році таких публікацій стало 20,6%. У 2024 частка таких публікацій зменшилася до 13,9%, а у 2025-му — до 9%. При цьому типові кількості слів у аналізованих публікаціях відносно не змінились, а деякі навіть зросли. Якщо у 2022 році мода кількості слів становила 236, медіана — 231, а середнє — 385,1, то у 2025 році ці показники становили, відповідно, 233, 259 і 460.

Графік 8. Моди, медіани і середні показники кількості слів публікацій про TOT за 2022—2025 роки, для всіх публікацій за рік

Джерело: «Детектор медіа» за генеральною сукупністю 397 004 публікації у інтернет-медіа про TOT України від 2022 до 2025 року. Кількість публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Указані статистичні параметри для аналізованих публікацій свідчать, що більш ніж половина публікацій про TOT є новинними замітками і розгорнутими новинами. Ключовою особливістю **новин як жанру журналістських матеріалів** є оповідь про один інформаційний привід і точне наведення сказаного у джерелі. Таким чином, новинарі не мають простору для розповіді «від себе». А падіння кількості згадок у одній публікації про TOT кількох областей є наслідком зменшення кількості таких згадок у джерелах, які стають новинами, наприклад, звітах, аналітичних публікаціях чи висловлюваннях публічних осіб.

Динаміка та головні теми публікацій про TOT на окремих окупованих територіях

Найважливішою характеристикою зміни висвітлення TOT від 2022 до 2025 року є зміна перспективи опису подій на TOT. У 2022 році TOT переважно описуються через призму того, що з ними робить Росія: встановлення контролю над територіями, розбудова окупаційних адміністрацій, анексія. У 2023—2024 роках увага переміщується до того, що в окупації відбувається з населенням і як цивільні пристосовуються до життя в окупації. Помітними стали оповіді про депортацію дітей, зміни умов життя, освіти, права тощо. У 2025 році медійна оповідь дедалі більше фіксує стійкість українців у окупації та повсякдення в окупації. Форма цього переходу різниться залежно від того, наскільки давно є окупованою й наскільки символічно навантаженою є конкретна територія: Крим і Севастополь зберігають окремий військово-безпековий і реінтеграційний наратив, якого немає на інших територіях.

На різноманітність висвітлення TOT указують високі частки публікацій, віднесених до категорії «Решта». Сюди входять публікації, віднесені до кластера «Інше» та ті публікації в інтернет-виданнях України, де про TOT згадували у контекстах, не охоплених тематичними кластерами оповіді про TOT України, виділених на основі раніших досліджень, підтриманих PFRU (Таблиця 1).

АР Крим і місто Севастополь

Кримська оповідь 2022 року — це передовсім оповідь про владу: майже кожна сьома публікація першого плану присвячена заявам окупаційних і російських чиновників, ще стільки ж — колабораціонізму, а мобілізація й атаки на об'єкти йдуть майже нарівні одна з одною. Це логічно вписується в загальний контекст року повномасштабного вторгнення й вересневих псевдореферендумів — Крим у 2022-му був, так би мовити, «вітриною» анексійної риторики, і медіа реагували саме на цю вітрину.

Таблиця 2. Головні теми I плану у публікаціях про АР Крим від 2022 до 2025 року, %

Категорії оповідей I плану	2022	2023	2024	2025
Окупаційні та російські чиновники про ТОТ	14.2	4.6	5.7	0
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	9.1	0	3.7	2.2
Атаки об'єктів на ТОТ	7.3	8	0	3
Мобілізація на ТОТ	7.3	0	0	0
Права людини і репресії	6.5	5.7	4.9	4.9
Депортація дітей і незаконне усиновлення	0	6.5	6.5	2.7
Реінтеграція ТОТ	0	3.8	0	0
Умови життя на ТОТ	0	0	3.3	0
Освіта на ТОТ	0	0	0	3.2
Решта	55.6	71.4	75.9	84.1

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного з років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

У 2023 році частка заяв чиновників у публікаціях онлайн-медіа падає втричі (4,6%), а на перший план виходять атаки на об'єкти на півострові (8% для Криму і 15,9% для Севастополя). Медіа масово висвітлювали [удар по Кримському мосту](#) 17 липня 2023 року та ракетний [удар по штабу Чорноморського флоту](#) в Севастополі 22 вересня 2023 року. Того ж року з'являється тема депортації дітей (6,5%). Її тло — [ордери](#) Міжнародного кримінального суду на арешт Володимира Путіна та Марії Львової-Белової (березень 2023), а також розслідування про те, що Крим став транзитним пунктом для дітей з інших ТОТ. Центр «Альменда» [задокументував 23 кримські табори з військово-патріотичною програмою](#), куди влітку 2023 року вивозили дітей з окупованих територій. Кримський фокус теми зберігається і пізніше. «Суспільне Крим» розповідало історію 16-річного Ростислава з Херсонщини, якого примусово вивезли до кримського табору.

За інформацією [звіту](#) Представництва Президента в АР Крим, **півострів використовують як хаб для переміщення дітей** із Херсонщини і Запоріжжя, а близько 1 300 дітей вивезли з самого Криму далі до Росії. Короткий сплеск теми реінтеграції у 2023 році (3,8%) збігається з [публічною дискусією](#) навколо «12 кроків деокупації Криму», оприлюднених тодішнім секретарем РНБО Даниловим.

У 2024 році атаки не потрапляють до переліку тем I плану для АР Крим (для Севастополя це 7,3%). Натомість до нього входять умови життя (3,3%). Медіа писали про [курортний сезон «з окопами»](#), який тримається на російських субсидіях, а наприкінці року — про **екологічну катастрофу** після [аварії двох танкерів](#) у Керченській протоці: мазут дійшов до Севастополя і Південного берегу Криму.

У 2025 році атаки знову з'являються серед тем І плану (3%). Це відображає ширшу кампанію ударів Сил оборони по Криму, зокрема [третє ураження Кримського мосту](#) в червні 2025 року, цього разу під водою. Тоді ж до переліку провідних тем І плану потрапляє освіта (3,2% для Криму і 7,3% для Севастополя): медіа описували, як у кримських школах дітям із раннього віку [пояснюють «спецоперацію»](#) та вчать бачити в Україні ворога, а також розповідали про [пропагандистські «Розмови про важливе»](#).

Таблиця 3. Головні теми І плану у публікаціях про місто Севастополь від 2022 до 2025 року, %

Категорії оповідей І плану	2022	2023	2024	2025
Мобілізація на ТОТ	20.4	0	0	5.5
Умови життя на ТОТ	10.2	0	3.6	0
Окупаційні та російські чиновники про ТОТ	10.2	4.5	14.5	3.6
Права людини і репресії	8.2	0	7.3	12.7
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	6.1	0	9.1	3.6
Атаки об'єктів на ТОТ	0	15.9	7.3	0
Спротив на ТОТ	0	11.4	0	0
Освіта на ТОТ	0	6.8	0	7.3
Реінтеграція ТОТ	0	6.8	0	0
Решта	44.9	54.5	58.2	67.3

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного з років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Публікації про Севастополь вирізняються серед інших найвищим показником теми мобілізації до російської армії. У 2022 році кожна п'ята публікація про місто присвячена мобілізації, що є абсолютним рекордом серед усіх територій і років. Це збігається в часі з оголошенням так званої «часткової мобілізації» у Росії у вересні 2022 року, коли прокуратура АР Крим закликала кримчан [саботувати накази у разі примусового призову](#).

Від 2023-го року у оповідах про місто домінують атаки на об'єкти, що суголосно оповідам про Крим загалом. Та, що унікально лише для Севастополя, у 2023-му році стають помітними публікації про спротив окупації та партизанську діяльність. Жодна інша територія не має такого поєднання двох воєнно-безпекових тем одночасно на такому рівні. У 2024-му у публікаціях про Севастополь на перший план знову виходять згадки окупаційних чиновників.

Права людини і репресії — єдина тема, яка всі чотири роки тримається на майже незмінному рівні

(6,5—4,9%). Для Севастополя у 2025 році ця частка сягає 12,7%, і це найвищий показник серед усіх територій. Типові сюжети — **переслідування журналістів і громадських активістів**: вирок громадянському журналісту «Кримської солідарності» **Вілену Темер'янову** до 14 років, звільнення фрилансера «Крим.Реалії» **Владислава Єсипенка** після понад чотирьох років ув'язнення, а також **«шпигунські» справи** проти жителів Севастополя, як-от вирок матері й доньці до 12 років за «держзраду».

ТОТ Донецької області

Таблиця 4. Головні теми I плану у публікаціях про ТОТ Донецької області від 2022 до 2025 року, %

Категорії оповідей I плану	2022	2023	2024	2025
Окупаційні й російські чиновники про ТОТ	22.9	8.2	8.3	0
Мобілізація на ТОТ	14.8	0	0	4.9
Права людини і репресії	7.6	5.5	4.4	6.2
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	6.4	5.5	0	0
Атаки об'єктів на ТОТ	5.9	0	0	0
Депортація дітей та незаконне усиновлення	0	8.2	3.4	0
Умови життя на ТОТ	0	6.4	6.4	4.9
Спротив на ТОТ	0	0	2.5	4.3
Освіта на ТОТ	0	0	0	4.3
Решта	42.4	66.2	75	75.3

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

У 2022 році оповідь про окуповану Донеччину визначають дві теми I плану: заяви окупаційної адміністрації (22,9%) та мобілізація (14,8%). Про мобілізацію писали від перших днів вторгнення, коли в окупованому Донецьку чоловіки ховалися у квартирах **від примусового призову** в російську армію, а за іншормациєю тодішнього українського омбудсмена Людмили Денисової, під «мобілізацію» **потрапляли навіть 17-річні**. У 2023—2024 роках тема мобілізації не потрапляє до переліку провідних і повертається лише у 2025-му (4,9%). Тепер ідеться про **системне залучення жителів ТОТ до армії Росії**. «Новини Донбасу» писали про складання списків військкоматами, нічні рейди й плани **мобілізувати до 100 тисяч чоловіків з окупованих територій**, а «Суспільне Донбас» — про **ризики строкового призову** до армії Росії, після якого юнаків змушують підписувати контракти та воювати проти України.

Депортація дітей входить до провідних тем у 2023 (8,2%) і 2024 (3,4%) роках. Про масштаби з Маріуполя писали ще у 2022-му: радник мера Маріуполя Петро Андрющенко [повідомляв](#) про понад 1 300 вивезених дітей, більшість яких передали до російських родин. Пік 2023 року пов'язаний зокрема з [оприлюдненням даних бази «Діти Донбасу»](#), до якої отримали доступ хакери: у ній були записи щонайменше про 293 дітей, «розподілених» по регіонах Росії. Про це писало також релоковане маріупольське медіа [0629.com.ua](#). У 2024 році тему підживлювала поява у міжнародній площині доказів примусової депортації: Україна [представила](#) на Радбезі ООН звіт, як Росія підробляє документи викрадених дітей і про примусове усиновлення 314 дітей з окупованих Донецчини й Луганщини.

Колабораціонізм присутній серед тем I плану про Донецчину у 2022—2023 роках (6,4% і 5,5%). Тоді медіа, зокрема вже згадане локальне 0629.com.ua, регулярно [повідомляли](#) про заочні вироки, як-от 10 років для маріупольського колаборанта, якому окупанти довірили «виховання молоді». У 2024—2025 роках тема не потрапляє до переліку тем I плану. Ймовірне пояснення полягає в тому, що повідомлення про заочні вироки стали рутинними й короткими, тому кодувалися як тема II плану, а увага медіа змістилася до наслідків окупації для жителів.

Від 2023 року стабільно помітні публікації про зміни в бік погіршення умов життя на Донецчині (6,4%, 6,4%, 4,9%). Центральний сюжет — це **водна криза**: у липні 2024-го в окупованому Донецьку [зупинилася подача води](#) навіть за графіком, а влітку 2025-го «Суспільне Донбас» [публікувало](#) свідчення жителів, яким воду давали раз на три дні. У 2025 році освіта вперше потрапляє до переліку провідних тем (4,3%). Російська пропаганда й окупаційна влада Донецька використовували водну кризу для [маніпуляцій](#), звинувачуючи Україну в гуманітарній катастрофі. Це збігається з повною **інтеграцією шкіл окупованих територій у російську освітню програму**: з 1 вересня 2025 року у школах Маріуполя працюють [лише за російськими програмами](#). Частка публікацій про спротив окупації зростає (2,5% і 4,3%): наприклад, активісти «Жовтої стрічки» [поширили](#) в окупованому Донецьку листівки до річниці останнього проукраїнського мітингу 2014 року.

ТОТ Запорізької області

Публікації про ТОТ Запорізької області відтворюють тенденції висвітлення ТОТ Донецчини з більшим акцентом на порушеннях прав людини. Тут публікації правозахисної тематики жодного разу за весь період не випадають з-поміж провідних.

Таблиця 5. Головні теми I плану у публікаціях про ТОТ Запорізької області від 2022 до 2025 року, %

Категорії оповідей I плану	2022	2023	2024	2025
Окупаційні й російські чиновники про ТОТ	27.8	6.1	6.6	3.3
Права людини і репресії	8.3	6.9	4.6	6
Мобілізація на ТОТ	7.9	0	0	5.5
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	6.7	6.9	0	0
Атаки об'єктів на ТОТ	6.3	7.8	0	0
Депортація дітей і незаконне усиновлення	0	6.1	3.6	3.3

Умови життя на ТОТ	0	0	4.6	0
Освіта на ТОТ	0	0	4.1	3.3
Решта	42.9	66.2	76.6	78.6

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Як і щодо Донецчини, в контексті Запорізької області тема мобілізації помітна у 2022 (7,9%) і 2025 (5,5%) роках. У 2022-му вона мала форму новин про формування «добровольчих» батальйонів і подвірних обходів: за словами мера Мелітополя Івана Федорова, з міста [примусово забрали](#) близько трьох тисяч жителів. У 2023—2024 роках тема не потрапляє до переліку публікацій І плану, хоча Росія у цей час будувала мобілізаційну інфраструктуру: навесні 2024-го окупанти [відкрили військкомати](#) в Мелітополі, Бердянську й Енергодарі. У 2025 році тема повертається до провідних разом із новою хвилею призову: українські медіа писали про [примусову явку мелітопольців до військкоматів](#), а локальне видання «РІА-Південь» — про те, як у місті [вербують](#) на «особливі» контракти операторів бойових безпілотників (БпЛА), а потім відправляють у штурми.

Депортація дітей, як і щодо інших окупованих регіонів, з'являється серед провідних тем у 2023 році (6,1%) і тримається до 2025-го (3,6% і 3,3%). У травні 2023 року окупаційна адміністрація оголосила «евакуацію» з 18 прифронтових населених пунктів, передусім дітей із батьками, яких [вивозили до Бердянська](#). Ще восени 2022-го понад 300 дітей з Енергодара, Кам'янки-Дніпровської та інших громад вивезли до Краснодарського краю Росії [під виглядом відпочинку і не повернули](#).

Права людини і репресії — тема, яка всі 4 роки, охоплені дослідженням, залишається серед помітних на І плані (8,3%, 6,9%, 4,6%, 6% відповідно). Зростання у 2025 році пов'язане з тим, що окупанти перейшли від позасудових затримань до показових «судових» процесів. Особливо помітно це в Енергодарі: запорізьке видання «Перший Запорізький» [писало](#) про близько 2 000 жителів міста, які пройшли через катівні, й багаторічні вироки працівникам ЗАЕС. У жовтні 2025-го окупаційний суд засудив [інженера ЗАЕС Руслана Лаврика](#) до 16 років за сфабрикованими звинуваченнями.

У 2024 році до тем І плану потрапляють умови життя (4,6%), і тут домінує тема житла та документів. **Окупаційна влада Бердянська оголошує «безхазяйним» житло тих, хто виїхав, і передає його російським військовим**; для переоформлення вимагають паспорт РФ і особисту присутність. Про 674 примусово конфісковані приватні будинки на Мелітопольщині «Радіо Свобода» [писало](#) ще у 2023-му. Паралельно медіа [фіксували](#), що **без отримання російського паспорта** жителі ТОТ Запоріжжя **втрачають доступ до виплат і медичної допомоги**. Того ж року до переліку публікацій на теми І плану, що потрапили до вибірки, потрапляє освіта (4,1%), яка залишається в ньому й у 2025-му (3,3%).

ТОТ Луганської області

У публікаціях про ТОТ Луганщини сталою є увага до висловлювань представників окупаційної влади. Хоча вага цієї теми у структурі публікацій від 2022 до 2025 року має тенденцію до зменшення. Крім публікацій зі згадками окупаційних чиновників, у публікаціях про ТОТ Луганщини присутні оповіді про умови життя в окупації та публікації про роботу окупаційних інституцій — школи, соціальну систему, пропагандистські програми для молоді тощо.

Таблиця 6. Головні теми I плану у публікаціях про ТОТ Луганської області від 2022 до 2025 року, %

Категорії оповідей I плану	2022	2023	2024	2025
Окупаційні й російські чиновники про ТОТ	24.6	8.1	9.5	3.5
Мобілізація на ТОТ	16.9	0	0	7.9
Права людини і репресії	7.2	6.2	5.4	0
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	7.2	6.8	0	4.4
Атаки об'єктів на ТОТ	4.8	0	0	0
Депортація дітей і незаконне усиновлення	0	8.1	4.7	0
Умови життя на ТОТ	0	5.6	5.4	7
Освіта на ТОТ	0	0	6.1	6.1
Решта	39.1	65.2	68.9	71.1

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій становить 95 961 — для 2022 року, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Публікації в онлайн-медіа про окуповану Луганщину серед тем I плану по роках зосереджені, наприклад, на окупаційних чиновниках, хоча частка цієї теми суттєво зменшується: з 24,6% у 2022 році до 3,5% у 2025-му. У 2022 році серед тем I плану також була мобілізація (16,9%). У захоплених частинах Донеччини й Луганщини **«загальну мобілізацію»** оголосили ще у лютому 2022-го, перед початком повномасштабного вторгнення Росії, коли чоловіків забирали просто з вулиць. У 2025 році мобілізація знову серед провідних тем (7,9%, найвищий відносний показник серед усіх окупованих територій). Українські медіа пов'язують її вже із призовом до армії Росії за російським законодавством. У серпні 2025-го Луганська ОВА повідомляла про плани посилити примусову мобілізацію й **не випускати чоловіків із регіону**, а в жовтні про **заборону виїзду для чоловіків призовного віку**, яку вже запровадили на кордоні з Ростовською областю.

Умови життя — тема, частка якої є помітною в публікаціях I плану з року в рік (5,6%, 5,4%, 7%, у 2023, 2024, 2025 роках відповідно). Головний сюжет — **руйнування комунальної інфраструктури Луганщини**. Влітку 2025-го Луганська ОВА повідомляла, що жителі окупованого Сіверськодонецька живуть із регулярними відімкненнями води й світла, а **водогін і каналізація в критичному стані**. Ці проблеми не лише наростають, релоковане з Луганська медіа «Реальна газета» **писало** про зношеність понад 80% водогонів області та подачу води за графіком.

Освіта входить до тем I плану у 2024 та 2025 роках (по 6,1%, одна з найвищих часток серед усіх територій). Імовірно, це пов'язано з тим, що Луганська ОВА регулярно інформує про освітню політику окупантів, і ці повідомлення багато передрукують. У 2024 році йшлося про **мільтаризацію у**

системі освіти: у Довжанську відкрили так звані «кадетські класи», де дітей вчать саперної справи і «тактики диверсійних груп», а понад 250 шкіл на окупованій Луганщині отримали обладнання для предмета «Основи захисту Батьківщини» за російською навчальною програмою. У 2025 році фокус публікацій про Луганщину зміщується на **демографічну кризу в регіоні**: окупанти закривають і об'єднують школи через брак учнів і вчителів, а регіональне видання «В час пік» пояснювало, що порожні шкільні будівлі передають під потреби військових.

Депортація дітей була серед тем І плану у 2023 (8,1%) і 2024 (4,7%) роках, як і в інших окупованих регіонах. Навесні 2023 року Луганська ОВА повідомляла, що після масових медоглядів 70% дітей отримали діагнози «хронічних хвороб», із метою подальшого вивезення їх на «лікування» до Росії.

TOT Харківської області

Щодо окупованих частин Харківщини, у 2022-му тут у публікаціях І плану помітною є тема мобілізації, але вже у 2023-му лідером стає тема депортації дітей. Далі ж напрямки оповідей про TOT буквально розпорошуються: жодна з тем після 2023-го не набирає навіть п'яти відсотків. А частка «розпорошених» тематично оповідей сягає майже 94,2% у 2024 році. Це є найвищим показником тематичної фрагментації в усій вибірці. Можна припустити, що це частково пояснюється успішною українською наступальною операцією восени 2022 року — водночас це індикатор, що про регіон писали (відносно) менше, хоча наближеність до лінії бойових дій не зменшувалася, а проблеми жителів деокупованої частини Харківщини нікуди не зникали в 2023—2025 роках.

Таблиця 7. Головні теми І плану у публікаціях про TOT Харківської області від 2022 до 2025 року, %

Категорії оповідей І плану	2022	2023	2024	2025
Мобілізація на TOT	16.9	2	0	0
Окупаційні й російські чиновники про TOT	13.5	0	0	0
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	9	4	1.2	2
Права людини і репресії	7.9	0	3.5	4
Атаки об'єктів на TOT	5.6	2	0	0
Депортація дітей і незаконне усиновлення	0	10.9	0	2
Інше (Мародерство)	0	1	0	0
Освіта на TOT	0	0	1.2	0
TOT у контексті мирних перемовин	0	0	0	2
Спротив на TOT	0	0	0	2
Решта	47.2	80.2	94.2	88

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій

для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Уже у квітні 2022 року українська розвідка повідомляла про [примусову мобілізацію](#) на окупованій частині Харківщини, зокрема медиків у Вовчанську. Колабораціонізм висвітлювали через історії місцевих посадовців, як-от [міського голови Балаклії](#), який [перейшов на бік окупаційної адміністрації](#) та згодом виїхав до Росії. Структуру вибірки різко змінила [Харківська контрнаступальна операція](#) у вересні 2022 року: тоді було звільнено понад 300 населених пунктів і близько 45% території області. Після цього окупованою залишилася невелика (відносно) частина області. Тематично у публікаціях спостерігалось, як зазначено вище, значне «розпорошення», але це не варто оцінювати як спадання інтересу медіа до регіону в цілому.

У 2023 році найпомітніша тема, як і для інших регіонів, — це депортація дітей (10,9% публікацій), здебільшого у форматі особистих історій. Частину дітей улітку 2022 року відправили з тієї ж окупованої Балаклії та інших міст до таборів на півдні Росії нібито на «оздоровлення», і після звільнення області батьки не могли їх забрати. Харківське видання 2day.kh.ua [писало](#), що з області вивезли 561 дитину, найбільше з Куп'янського та Дергачівського районів. «Дзеркало тижня» [писало](#), як вдалося повернути 37 дітей із табору в російському Геленджіку, вивезених у серпні 2022 року, перед звільненням частини Харківщини, на «відпочинок» до Росії. «Радіо Свобода» [публікувало свідчення дітей із Куп'янщини](#), повернутих фондом Save Ukraine. За інформацією Харківської обласної прокуратури на березень 2024 року, з області [росіяни примусово депортували 743 дитини](#), місце перебування 390 з них не було встановлене на той момент.

ТОТ Херсонської області

Публікації про ТОТ Херсонщини за 2022 рік мають найвищий показник **цитувань окупаційних чиновників** — 29,5%. Що, ймовірно, пов'язано з інтенсивністю встановлення окупаційної адміністрації, помітності в українському медіапросторі окупаційного керівника ТОТ Херсонщини Володимира Сальдо і його заступника, загиблого Кирила Стремоусова.

Кількісно тема колабораціонізму на Херсонщині зустрічалася у 5,5% публікацій у 2022, 6,6% у 2023 і 4,7% у 2025 році. У 2022 році медіа писали про формування окупаційної влади: вже в березні «Радіо Свобода» [розповідало](#), хто з місцевих політиків і активістів очолив окупаційні адміністрації. Після звільнення правобережжя тема перейшла у площину правосуддя. Поліція повідомляла про виявлення колаборантів в освіті, медицині й [організаторів так званого «референдуму»](#) про приєднання окупованої частини Херсонщини до окупованого Криму. У листопаді 2023 року суд заочно засудив очільника окупаційної адміністрації [Володимира Сальдо](#) до 15 років, а медіа «Вгору» [писало](#) про вирок у 14 років для заступника начальника херсонської колонії, який керував окупаційним «СІЗО». У 2025 році публікації про вирoki колаборантам продовжувалися: локальне херсонське медіа «МОСТ» [повідомляло](#) про вирок, 12 років для херсонця, який очолив захоплену школу і впроваджував російські стандарти.

Таблиця 8. Головні теми І плану у публікаціях про ТОТ Херсонської області від 2022 до 2025 року, %

Категорії оповідей І плану	2022	2023	2024	2025
Окупаційні й російські чиновники про ТОТ	29.5	7.1	6.1	4.7
Права людини і репресії	9.5	7.1	4.5	5.5
Атаки об'єктів на ТОТ	7	5.6	0	0

Мобілізація на TOT	7	0	0	6.3
Колабораціонізм, кримінальна відповідальність, перехідне правосуддя	5.5	6.6	0	4.7
Депортація дітей і незаконне усиновлення	0	9.7	10.1	0
Освіта на TOT	0	0	5	0
Умови життя на TOT	0	0	3.4	5.5
Решта	41.5	63.8	70.9	73.2

Джерело: «Детектор медіа» за вибіркою у 1000 рандомізовано відібраних публікацій у інтернет-медіа України для кожного із років від 2022 до 2025 року. Генеральна сукупність публікацій для 2022 року становить 95 961, 133 981 — для 2023 року, 106 620 — для 2024, 60 442 — для 2025. Теоретична похибка становить 5%, довірчий інтервал — 99%. Публікації для аналізу надала компанія YouScan.

Права людини і репресії присутні серед провідних тем усі роки (9,5% у 2022 році, далі 4,5—7,1%). У 2023 році медіа «Радіо Свобода» писала про документування **катівень періоду окупації**: за аналізом 320 випадків, майже половина незаконно утримуваних у російському полоні зазнали катувань. Депортація дітей також була помітною темою І плану з 2023 року й посилювалася у публікаціях у наступні роки: 9,7% у 2023 й 10,1% у 2024. Це пов'язано з сюжетами про **вивезення херсонських школярів** до табору «Лучистий» у Євпаторії, **розслідуванням «Слідства.інфо» про місцевих освітян, які допомагали вивезти близько 340 дітей**, а також із резонансом після надання Україною доказів про підробку документів дитини з херсонського будинку дитини, **представлених** в Радбезі ООН у 2024 році.

Умови життя на окупованій Херсонщині з'являються серед тем І плану у 2024 (3,4%) і 2025 (5,5%) роках. На лівобережжі окупанти запровадили **пропускний режим у 15-кілометровій зоні від Дніпра**. Водночас у публікаціях про TOT Херсонщини дедалі більше йдеться про **терор проти правобережжя Херсона** з окупованого армією Росії лівого берега Дніпра. Локальні й національні медіа **описували**, як Херсон і прибережні села стали **полігоном, на якому російські оператори дронів відпрацьовують удари по цивільних**. У травні 2025-го Незалежна міжнародна комісія ООН **визнала ці атаки злочинами проти людяності**, а медіа «Вгору» опублікувало інформацію про понад 3 000 постраждалих у селах Херсонщини від російських обстрілів та атак після 2023 року, під назвою **«Людське сафари»**. У 2025 році до переліку провідних тем повертається мобілізація (6,3%): вже згадане видання «Вгору» повідомляло про невдоволення окупаційної влади **темпами призову до російської армії** на лівобережжі Дніпра.

Спільні тренди та їх зміни у публікаціях інтернет-медіа про TOT

Найпомітніша зміна у тематичних кластерах оповідей про TOT в усій аналізованій вибірці — це обвал теми «окупаційні й російські чиновники про TOT» між 2022 і 2023 роками. Він трапляється серед публікацій щодо всіх територій тимчасово окупованих областей. А найпомітнішим серед інших є в оповідах про TOT Херсонщини, де падіння сягає 22 в.п. Пояснити це падіння можна тим, що 2022 рік був роком установлення окупаційної адміністрації на окупованих територіях, псевдореферендумів, перших заяв про паспортизацію. Кожна така подія була самостійним інформаційним приводом. Уже з 2023-го діяльність окупаційної влади стає рутиною, а увага медіа зміщується від заяв чиновників до наслідків їхньої політики: прав людини, умов життя, депортацій. Можна також говорити про свідому редакційну політику — ненадання «трибуни» окупантам і колаборантам в українських медіа та протидію їхній легітимізації. У випадку Херсонщини та

Харківщини українські контрнаступальні операції фізично зменшили присутність окупаційних адміністрацій на територіях цих областей, що відобразилося і в інформаційному полі.

Другий тренд — це поступове спадання уваги до теми мобілізації (у Росії та на ТОТ) одразу після піку 2022 року з частковим відродженням у 2025 році, коли російська влада заговорила про ймовірність нової хвилі мобілізації для продовження агресії проти України.

Третій тренд синхронності зміни оповідей про ТОТ — зростання присутності у публікаціях теми депортації дітей і незаконного усиновлення практично на всіх територіях у 2023 році, з короткими піками у наступних роках.

Щодо тем І плану, географічного локалізованих щодо конкретних окупованих областей (чи частин областей) України, варто окремо сказати про стійке зростання частки публікацій тем із категорії «Решта», яке відбувалося абсолютно на кожній території без винятку рік у рік. Це не так синхронна поява конкретних тем, **як структурний зсув у самій природі оповідей**: перехід оповідей про кілька подій, як було у 2022 році, коли увага концентрувалася на кількох великих сюжетах — вторгненні, анексії, перших втратах, — до дедалі більш фрагментованих згадок про ТОТ у інтернет-медіа, від накопичення втоми від війни. Медіа більше не тримаються кількох великих тем чи сюжетів, а публікації про ТОТ розпорошуються по десятках дрібніших інформаційних приводів і підходах до оповіді про життя на ТОТ та «рутинізуються».

Тренди оповідей, які стосувалися лише окремих окупованих територій

Поряд із цими спільними хвилями та трендами є й теми, які живуть виключно на одній чи двох територіях — і саме вони найкраще показують локальну специфіку кожного місця.

Наприклад, тема **спротиву на ТОТ** практично повністю прив'язана до Севастополя, де вона зафіксована на дуже високому рівні у 2023 році, тоді як на решті територій вона або відсутня взагалі, або з'являється лише слідовими, мінімальними частками у наступні роки.

Тема **реінтеграції ТОТ** фіксується виключно для Криму й Севастополя, і лише в одному 2023 році, й жодного разу не з'являється на інших територіях. Це узгоджується з тим, що Крим і Севастополь мають окремий, давніший символічний статус у публічному дискурсі. Вони анексовані ще з 2014 року, і питання їхнього повернення є самостійною, довготривалою темою експертного й політичного обговорення, яка порушується на різноманітних форумах, конференціях і в аналітичних публікаціях. Тоді як для «новоокупованих» ТОТ частіше йдеться про бойові дії, що тривають, про деокупацію в межах ширшого контексту, а не про окрему «реінтеграційну» рамку. Примітно, хоч це не стосується напряму предмета цього дослідження, що деокуповані Україною у 2022 році території (зокрема громади Херсонщини та Харківщини) **випадають із фокуса інтернет-медіа за темою «реінтеграції»**, яка ніби відкладається, «заморожується» до настання миру чи перемир'я, зважаючи на характер бойових дій, що тривають.

І нарешті, **тема освіти на ТОТ**, хоча й з'являється майже на всіх територіях з 2023—2024 років, найглибше вкорінена саме в Луганській області, де вона два роки поспіль тримається на найвищому рівні серед усіх територій. Це логічно пояснюється тривалістю окупації: Луганщина окупована з 2014 року, і за цей час окупаційна освітня система — мілітаризація молоді, участь у прокремлівських програмах на кшталт «Юнармії» — встигла інституціалізуватися настільки, що стала стійким, самостійним об'єктом журналістської уваги, тоді як на новіших ТОТ подібні практики ще не так укорінені або менш доступні для верифікації журналістами.

ВИСНОВКИ

Як змінюється динаміка, кількість матеріалів, де висвітлюються тимчасово окуповані території України в інтернет-медіа?

Головний результат дослідження — фіксування зменшення публікацій на першому плані за збереження згадок ТОТ на фоні. У 2022—2025 роках частка матеріалів, де ТОТ є головною темою, скоротилася з 51,5% до 21,1%. Разом із тим збереження ТОТ у воєнному або дипломатичному порядку денному не означає збереження уваги до потреб людей, які живуть в окупації. Паралельно скорочується частка публікацій, що **одночасно згадують кілька окупованих територій**, — з 34,2% до 9%, — тоді як типовий обсяг тексту (мода, медіана, середня кількість слів) залишається відносно стабільним. Це означає, що ТОТ не зникають із порядку денного, а «розчиняються» в ньому — з самостійного великого інформаційного приводу на постійний фоновий елемент медіаландшафту.

Проаналізовані публікації засвідчують, що українські інтернет-медіа формують однозначний образ окупації як системи насильства, примусу й позбавлення прав. Водночас ця картина є нерівномірною: репресії, депортації та дії окупаційних адміністрацій отримують увагу через резонансні події, тоді як тривалі зміни повсякдення, потреби родин і практичні можливості збереження зв'язку з Україною рідше стають самостійними сюжетами. Жителі ТОТ частіше постають як постраждалі або об'єкти політичних рішень, а їхні власні пояснення, вибір в умовах примусу й потреби залишаються менш видимими. Це зменшення медійного представлення є результатом обмеженого набору способів висвітлення потреб українців в окупації без наражання їх на небезпеку.

Брак розуміння досвіду людей на ТОТ, який не можуть передати медіа, може мати наслідком ризик для майбутньої реінтеграції ТОТ. Адже суспільство може отримувати багато повідомлень про ТОТ, але недостатньо пояснень про досвіди людей, із якими належить відновлювати спільне суспільне життя.

Чи існує відмінність у оповідях про ТОТ, де про них оповідають як ключову тему повідомлення, від публікацій, де про ТОТ розповідають на II плані?

Так, і ця відмінність є помітною. З одного боку, у публікаціях, де про ТОТ говорять на I плані, чотири тематичні кластери залишаються сталими (тема депортації українських дітей, прав людини та репресій на ТОТ, колабораціонізму й окупаційних адміністрацій) та охоплюють найбільшу кількість публікацій у аналізованій вибірці (сукупно — 53,7%). А з іншого боку, репертуар тем II плану значно ширший: майже 22% таких публікацій потрапляють у залишкову категорію «Інше» (проти 4% на першому плані), а частина сюжетів — «волевиявлення» / псевдореферендуми, вивезення врожаю та культурних цінностей, реалії життя ВПО, ядерна безпека, доступ до інформації — з'являється виключно на другому плані. Показовий приклад — фрейм мирних переговорів: 1,8% тем першого плану проти 6,2% другого в середньому за період, зі стрибком до 13,3% на другому плані у 2025 році. Отже, дедалі частіше ТОТ фігурують не як предмет самостійного інтересу до життя людей в окупації, а як аргумент чи змінна в розмові про дипломатію, безпеку чи міжнародні відносини.

У висвітленні ТОТ національні медіа працюють в умовах обмежених ресурсів, нестачі обізнаних у темі журналістів і експертів. Тема ТОТ залишається складною, вона потребує тривалого занурення в контекст, ускладненої верифікації інформації, володіння спеціальними інструментами й налагоджених контактів із людьми, які перебувають в окупації. Водночас редакції загальнонаціональних медіа часто не мають достатньої мотивації та ресурсу утримувати окремих фахівців із цієї тематики, оскільки не завжди вважають її цікавою для широкої аудиторії.

Найчастіше національні медіа змушені спиратися на відкриті джерела, офіційні повідомлення, коментарі посадовців і представників громадських організацій. Крім того, вони можуть збирати коментарі людей, які вже виїхали з окупації. Такий підхід дозволяє оперативно висвітлювати окремі події та особисті історії, однак не завжди дає змогу повноцінно розповісти про повсякденне життя людей в окупації, їхні актуальні потреби та суспільні настрої.

Важливу роль у подоланні цього інформаційного дефіциту відіграють регіональні та спеціалізовані медіа, які мають тривалий досвід роботи з темою, розгалужені мережі контактів і довіру місцевих жителів. Деякі з них співпрацюють із людьми, які залишаються на окупованих територіях і можуть передавати інформацію, фотографії та свідчення. Такі редакції фактично стають посередниками між людьми в окупації та аудиторією на вільній частині України. Однак цей зв'язок ускладнюється постійними заборонами і обмеженнями з боку Росії.

Між великими національними редакціями та спеціалізованими медіа поки що не налагоджено достатнього обміну інформацією. Така співпраця часто обмежується використанням окремих інформаційних приводів, а не системним залученням регіональних журналістів і їхньої експертизи до підготовки матеріалів.

Перешкодою для більш активного висвітлення теми ТОТ в національних медіа здебільшого є брак інструментів, джерел і не завжди доступна можливість верифікувати інформацію. Найбільше уваги отримують події, пов'язані з бойовими діями, успіхами Сил оборони, резонансними злочинами окупаційної влади й іншими подіями, які мають очевидний новинний потенціал. Натомість повсякденне життя людей на ТОТ, їхні особисті історії, ставлення до окупаційної влади, соціальні, комунальні проблеми й переживання залишаються менш помітними.

Національні медіа у питанні висвітлення ситуації на ТОТ стикаються з нестачею профільних журналістів і компетентних експертів, обмеженим доступом до першоджерел, недостатньою взаємодією з регіональними редакціями та конкуренцією за увагу аудиторії. Унаслідок цього тема часто з'являється в загальнонаціональному інформаційному просторі ситуативно, переважно в контексті воєнних подій або злочинів окупаційної влади, тоді як історії та потреби людей, які продовжують жити в окупації, залишаються недостатньо представленими.

Місцеві, релоковані медіа мають досвід, джерельну базу та довіру аудиторії, необхідні для системного висвітлення цієї теми. Посилення співпраці між ними та національними редакціями, розвиток експертного середовища й перехід до більш регулярної та людиноцентричної журналістики можуть сприяти тому, щоб життя на ТОТ не зникало з порядку денного.

Окремою проблемою є те, що жителі окупованих територій у національних медіа нерідко залишаються знеособленими. Їхній досвід переказують посадовці, речники й представники громадських організацій, тоді як безпосередні голоси людей звучать рідше. Через це окупація часто постає насамперед як військова або політична проблема, а не як щоденна реальність громадян України в окупації.

Це не свідчить про те, що національні редакції зовсім не хочуть працювати з такими матеріалами. Радше вони частіше надають перевагу сюжетам із чітким інформаційним приводом, зрозумілим широкій аудиторії та можливістю швидко перевірити факти. Робота з людьми на ТОТ потребує особливих навичок із кібербезпеки й особистої безпеки людей, які надають інформацію. Редакції можуть відмовлятися від теми, розуміючи, що не можуть гарантувати людині цю безпеку.

Скільки онлайн-медіа публікують матеріали про ТОТ? Чи існує спеціалізація авторів?

Кількість видань, які публікували матеріали зі згадками ТОТ, відносно стала: 2 900 (2022), 3 304 (2023), 3 666 (2024), 3 024 (2025), а сукупно за період — 5 737 унікальних видань, за інформацією YouScan. Коло медіа, готових хоча б на рівні інфоприводів звертатися до теми, залишається широким, попри зменшення публікацій, кодованих як І план уваги до ТОТ. Але кількість медіа, які спеціалізуються на висвітленні ТОТ, мають відповідальних / закріплених журналістів або «ведуть» теми про окуповані території глибше, ніж републікації чи рерайти окремих заяв, тобто пишуть про ТОТ систематично — залишається невеликою. Водночас наявні агреговані дані та публікації, що потрапили до вибірки, поки не дають підстав для висновків про тематичну чи географічну спеціалізацію конкретних авторів чи редакцій — це питання потребує окремого аналізу на рівні профілів видань і журналістів — виокремити повний і точний перелік авторів із масиву даних, наданих YouScan, виявилось технічно неможливо.

Які журналістські практики сприяють підвищенню видимості й розуміння проблем людей із досвідом життя на ТОТ?

Через більшість проаналізованих тем висвітлення ТОТ проходить спільний патерн: медіа послідовно фіксують масштаб і системність явищ — репресій, депортацій, мілітаризації освіти, побутових обмежень, — переважно через одноразові, хоч і яскраві інформаційні приводи (арешти, міжнародні рішення, окремі свідчення), а не через повторний і сталий контакт із героями чи довгострокове спостереження за наслідками, і лише в окремих винятках систематично надається контекст і follow-up, наприклад у публікаціях про переслідування українських журналістів чи правозахисників на ТОТ. Джерелами інформприводів найчастіше є органи влади, правозахисники й експерти, тоді як голос і суб'єктність самих жителів ТОТ лишається менш видимою.

Як українські державні органи комунікували з жителями ТОТ? Як змінювалися наративи інституцій та осіб про ТОТ?

Дослідження дозволяє оцінити державну комунікацію в тому вигляді, у якому вона відтворюється в інтернет-медіа, але не всю комунікацію держави з жителями ТОТ. У проаналізованих матеріалах органи влади України виступають джерелами повідомлень про військові події, порушення прав людини, депортацію дітей, умови життя й освіти. Зокрема, повідомлення Луганської ОВА про водопостачання, примусову мобілізацію та освітню політику окупантів стають приводами для публікацій про повсякденні наслідки окупації. Повідомлення Генерального штабу та Сил оборони формують каркас повідомлень про бойові дії, а правоохоронних органів — про порушення прав людини й притягнення винних до відповідальності. Це свідчить, що державні органи роблять значний внесок в утриманні уваги до ТОТ через регулярне надання інформації про теми, які без таких повідомлень було б складніше висвітлювати.

Іншим ефектом домінування позиції держави є зміщення фокуса з людей на дії держави. Наприклад, у публікаціях щодо мирних переговорів переважають заяви українських і закордонних політиків і дипломатів, тоді як досвід жителів ТОТ майже не представлений. У 2025 році зафіксовано зростання уваги медіа до висловлювань представників держави з обговореннями завершення бойових дій та одночасне зменшення ваги публікацій про реінтеграцію ТОТ і досвіди життя в окупації. Однак це не свідчить про те, що українська держава відмовилася від комунікації з жителями ТОТ або що саме її дії спричинили спад уваги медіа до досвідів життя українців у окупації. Радше йдеться про властивість медіа реагувати на новинні приводи і брак часу на їх доповнення позиціями представників соціальних груп, яких новинні приводи стосуються.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Журналістським редакціям і медіаспільноті:

- Закріпити відповідального редактора або журналіста за темою ТОТ і включити її до **щомісячного і тижневого планування**. Для редакцій із обмеженими ресурсами початковим **орієнтиром може бути один самостійний пояснювальний матеріал на місяць і повернення до раніше висвітленої історії раз на квартал**. Тематику варто обирати за прогалинами у власному висвітленні: вода і медицина, освіта, документи, зв'язок із родинами, доступ до допомоги. Це пропонується робочий орієнтир, який редакції можуть адаптувати до своїх ресурсів з урахуванням безпеки джерел.
- Практики, які прямо можуть **посилити видимість жителів окупованих територій** і розуміння етичної складності цих тем у аудиторії — це пояснювальна журналістика у циклах матеріалів (наприклад, шлях дитини від депортації до повернення), **повторні контакти** з героями матеріалів і використання локальних даних, що показують накопичувальний ефект окупації в часі. З урахуванням необхідних для **убезпечення** героїв таких матеріалів **обмежень** (зміна імен, опущення чутливих деталей, уникнення деталей, що допоможуть російським спецслужбам геолокувати події, тощо). Для кожної серії варто заздалегідь **визначати питання для наступного матеріалу**: що змінилося для людини, яку підтримку вона отримала та що залишилося нерозв'язаним. Повторний контакт можливий лише за погодженням із героєм і після нової оцінки безпеки; відсутність такого контакту не слід компенсувати припущеннями про його становище.
- Сентимент у соцмережах, показаний у попередніх дослідженнях, показує негативне ставлення до колаборації та **недопредставленість теми відновлення справедливості** та так званого «перехідного правосуддя». Можливо, в контексті майбутньої реінтеграції тема відповідальності потребує журналістських матеріалів, які пояснюють читачам критерії розмежування «вимушеної» і «добровільної» співпраці з окупаційними адміністраціями.
- Все ще високою є потреба у матеріалах-експлейнерах, як жителі ТОТ можуть залишатися в українському інформаційному просторі (з висвітленням **технічного боку питання** також).
- Налагоджувати системну **співпрацю між національними та регіональними редакціями**. Залучати журналістів-представників конкретних регіонів до підготовки матеріалів, за можливості та з огляду на безпекову ситуацію, обмінюватися інформацією з перевірених джерел.
- Інвестувати в **навчання роботи з OSINT**, верифікації інформації та розуміння регіонального контексту.
- Місцевим медіа посилювати співпрацю з національними, ініціювати спільні проекти, готувати короткі редакційні поради з поясненням контексту, безпеки та можливих форматів висвітлення тих чи тих сфер життя людей на ТОТ.
- Готувати **разом із правниками та правозахисниками пояснювальні матеріали про відповідальність за співпрацю з окупаційними адміністраціями**, умови примусу та відновлення справедливості. На конкретних перевірених випадках показувати різницю між повідомленнями про підозру, обвинувачення і вирок. **Не переносити оцінку окремого вчинку на всіх жителів ТОТ**. Роз'яснення правових критеріїв мають спиратися на актуальні норми й фаховий коментар, а не на припущення про лояльність людини через сам факт її проживання в окупації.
- Спільно з **фахівцями з цифрової безпеки** готувати й періодично оновлювати короткі **пояснення про доступ до українських джерел інформації та як звертатися по допомогу**. Зазначати дату перевірки порад, їхні обмеження і ризики; не обіцяти універсальної безпеки технічних рішень. Перед публікацією оцінювати, чи не розкривають приклади особисті контакти, локальні мережі допомоги або способи зв'язку конкретних людей.
- Висвітлення проблем освіти на ТОТ документує русифікацію й мілітаризацію дітей, але значно менше показує **способи збереження української освіти** — дистанційне навчання, підтримку

родин, безпекові ризики для учнів і вчителів та труднощі з визнанням результатів навчання після виїзду на неокуповані території. Варто збалансувати цю тему матеріалами про опір русифікації, а не лише про її поступ. Практичним форматом може бути оновлюваний матеріал із відповідями на запитання родин: куди звертатися, які є варіанти навчання, що робити за відсутності документів і які питання потребують індивідуальної консультації. У кожному матеріалі слід **зазначати дату перевірки умов і контакт відповідального сервісу, не розкриваючи персональної інформації учнів і вчителів на ТОТ.**

- Різке зростання частки обговорення ТОТ у контексті мирних переговорів на другому плані (до 13,3% у 2025 році) відбувається переважно через голоси політичних еліт, дипломатів і соціологічні опитування, тоді як досвід самих жителів ТОТ у цих матеріалах майже зникає. Висвітлюючи переговори й можливі сценарії завершення війни, редакціям варто **повертати в матеріали питання прав, безпеки й політичної суб'єктності людей**, яких безпосередньо стосуватимуться можливі домовленості, а не лише дипломатичну й безпекову рамку. До аналізу кожного суттєвого сценарію варто додавати окремий **блок про можливі наслідки для цивільних**: безпеку, свободу пересування, сімейні зв'язки та доступ до послуг. Досвід людей, які виїхали, може доповнювати такий аналіз, але автоматично не відображає погляди всіх, хто залишається в окупації.
- Матеріали про вивезення врожаю, природних ресурсів і культурних цінностей із ТОТ здебільшого з'являються як ілюстративні згадки на другому плані. Варто розвивати **журналістські розслідування економічних механізмів виснаження ТОТ і шляхів повернення культурних цінностей** — цю тему поки закривають лише поодинокі розслідування, а системного аналізу бракує. За браку ресурсів доцільні **спільні проєкти локальних і національних редакцій**: локальна команда забезпечує контекст, а партнери — перевірку документів, аналіз даних і ширше поширення матеріалу. Домовленість має визначати оплату роботи, авторство і правила захисту джерел.
- Матеріали про ядерну безпеку (ЗАЕС) та екологічні наслідки окупації (зокрема підлив Каховської ГЕС) спираються майже виключно на оцінки МАГАТЕ й експертів, залишаючи поза кадрам повсякденний досвід людей, які живуть поруч із джерелом ризику. Варто, за можливості, **доповнювати ці матеріали свідченнями жителів прилеглих територій**, а не лише інституційними джерелами.
- Матеріали про блокаду інформаційного простору Росією на ТОТ (блокування українських ресурсів, витіснення застосунків) зосереджені переважно на інструментах блокади з боку окупантів. Ця тема потребує **окремого, глибшого висвітлення способів, якими жителі ТОТ усе ж зберігають доступ до українських джерел інформації**. Ймовірно, вона буде практично корисною і для зацікавленої частини жителів окупованих територій.
- **Щокварталу переглядати власне висвітлення ТОТ**: кількість самостійних матеріалів, представлені регіони, частку оригінальної роботи порівняно з передруками та повернення до попередніх історій. Окремо перевіряти, чи представлені потреби й досвід людей у безпечній формі та чи містять оновлювані матеріали актуальну інформацію. Порівнювати результати зі своїм попереднім періодом, не встановлюючи квот на свідчення з окупації. Для планування таких матеріалів варто **збирати свідчення через перевірених правозахисних партнерів**. Не слід вимагати від людей на ТОТ реєстрації, публічного підтвердження місця проживання чи інших даних, без яких можна обійтися.

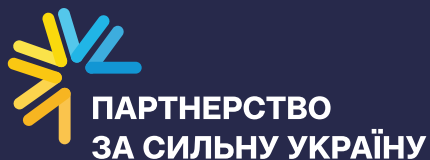
Державним інституціям і донорським організаціям:

- Висвітлення ТОТ залишається епізодичним і зосередженим серед вузького кола журналістів, які покладаються здебільшого на власну мотивацію, а не на інституційну підтримку, що створює ризики вигорання, самоцензури й виходу з теми чи взагалі з професії. Донорам і медійним організаціям варто **створювати стабільні грантові програми та програми психологічної підтримки саме для журналістів, які системно висвітлюють ТОТ**, а не лише разові короткострокові проєкти. Практичний варіант — підтримка на 12—24 місяці з покриттям редакторської роботи, перевірки інформації, юридичних консультацій і забезпечення засобами і навичками цифрової безпеки, зокрема для релокованих локальних редакцій. Відбір має бути прозорим, а фінансування —

не залежати від позитивного висвітлення державних органів, попереднього погодження змісту публікацій чи санкціями за недовиконання плану публікацій із джерелами з ТОТ.

- Матеріали про окуповані території рідко отримують видимість у межах національних премій і професійних платформ, що обмежує стимули редакцій системно звертатися до цієї теми. Професійним спілкам і організаторам премій варто **запровадити окрему номінацію чи категорію визнання за системне і відповідальне висвітлення ТОТ**, щоб закрити дефіцит інституційного визнання цього напрямку журналістики. Критеріями оцінювання мають бути регулярність роботи, перевірка інформації, захист героїв і пояснення довгострокових наслідків окупації. Професійне визнання доцільно доповнювати оплачуваними стипендіями або підтримкою серій матеріалів.
- **Державним органам, відповідальним за політику щодо ТОТ і реінтеграцію**, запровадити регулярне інформування про дії й результати, спираючись на вже наявні канали. Пропонований формат — щомісячний відкритий огляд: що зроблено, для яких груп людей, які результати можна перевірити, що затримується та хто відповідає за наступний крок. Окремо позначати чинні послуги, пілотні рішення та плани, які ще потребують ресурсів або нормативних змін. Супроводжувати огляд контактами фахівців для редакцій і прикладами з різних регіонів; **не обмежувати комунікацію річницями**, дипломатичними подіями чи повідомленнями про злочини Росії.
- Державним органам визначити у межах повноважень **координатора комунікації щодо ТОТ** і контактних осіб у профільних центральних органах і ОВА. Їхнім першим завданням має бути узгоджений перелік тем, даних і відповідальних за оновлення інформації, а також зрозумілий маршрут журналістських запитів. Координація має забезпечувати несуперечливість і доступність відомостей без нав'язування редакціям тем, формулювань чи оцінок.
- **Профільним установам** підготувати і постійно актуалізовувати **спільний перелік доступних сервісів для жителів ТОТ і людей, які виїжджають з окупації**: освіта, документи, правова допомога, підтримка родин і повернених дітей. Кожне пояснення має містити умови звернення, відповідальну установу, перевірений контакт, дату оновлення та відомі обмеження. Поширювати короткі текстові версії через наявні офіційні ресурси й партнерські медіа, які досягають аудиторій за слабого інтернет-з'єднання.
- **ОВА й іншим установам**, які надають інформацію про ТОТ, готувати для медіа **регулярні регіональні огляди** про освіту, медицину, житло, воду та пересування. Для кожного повідомлення позначати дату, територію, походження інформації й межі її перевірки, відділяючи підтверджені відомості від повідомлень, що потребують верифікації. Це дозволить розвивати матеріали про накопичувальні наслідки окупації, а не лише передруковувати окремі заяви.
- **Комунікаційним підрозділам державних органів** разом із правозахисниками переглянути типові повідомлення про ТОТ: пояснювати дії держави через їхнє значення для людей, уникати колективної підозри до жителів окупованих регіонів та обіцянок, виконання яких держава не може гарантувати. У публічних повідомленнях про мирні переговори, де це доцільно, пояснювати наслідки для цивільних і питання захисту їхніх прав.
- Налаштувати **зворотний зв'язок від жителів ТОТ** через наявні консультаційні служби й правозахисні організації: щомісяця узагальнювати знеособлені запитання та бар'єри доступу до допомоги й використовувати їх для оновлення роз'яснень. Не збирати зайвих персональних даних і не ставити отримання консультації в залежність від участі в опитуванні. Запити тих, хто виїхав, і доступні звернення людей із ТОТ аналізувати окремо; жодну з цих груп не вважати репрезентативною для всіх жителів окупації.
- **Державним інституціям** і донорам підтримати незалежний повторюваний моніторинг висвітлення ТОТ за зіставною методологією. Відстежувати самостійність теми, регіональне й тематичне різноманіття, наявність практичних пояснень і перевірених джерел; ефективність державних сервісів оцінювати окремо за актуальністю інформації, відповідями на звернення й усуненням повторюваних бар'єрів. Кількість передруків офіційних повідомлень не слід використовувати як достатній показник поінформованості чи довіри жителів ТОТ.

Цей аналітичний звіт підготовлений за підтримки Програми «Партнерство за сильну Україну», яка фінансується урядами Великої Британії, Естонії, Канади, Норвегії, Фінляндії, Швейцарії та Швеції. Його зміст, висновки та рекомендації є виключно відповідальністю ГО «Детектор медіа» і не обов'язково відображають позицію Програми та/або її Фінансових партнерів.

детектор медіа 25